SAYI : 583
21 AGUSTOS 1965
FİATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

PARTİLERDE ADAY YOKLAMASI

CHP
AP
CKMP
TİP

Sayı 583 Cilt: XXXIII Yıl: 12

SAHİBİ VE BAŞYAZARI:
Afetin Toker

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ :
Y. Yüksel Erdem

BU SAYIDA YAZI KURULU:
İÇ HABERLER KISMI: Kurtul Altuğ, Teoman Erel, Okay Göçer, Egemen Bostancı (İstanbul), Seyfi Özgtenel (İzmir) — DIŞ HABERLER KISMI: Halûk Ülman — MAGAZİN KISMI: Jale Candan. Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil.

KAPAK KOMPOZİSYONU
SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KAPAK KLİŞESİ
Hüner Klişe - İstanbul

KAPAK BASKISI
Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF
T.H.A.
Erdoğan Çiftler

KLİŞE
Hürriyet Klişehanesi
Birlik Klişe Atölyesi

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
9 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

İLÂN ŞARTLARI
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

MÜESSESE MÜDÜRÜ
Tacettin Tezer

DİZİLDİĞİ YER
Rüzgarlı Matbaa

BASILDIĞI YER
Hürriyet Matbaası
Ankara

BASILDIĞI TARİH
18.8.1965

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ
RÜZGARLI SOK. No:15
ANKARA -TEL: 11 89 92
P.K 582

Kendi Aramızda

Bıı hafta bütün yurtta en önemli konu, aday yoklamalarıyla ilgili hazırlıklardı. Hemen bütün siyasî partiler yoğun bir çalışmaya girdiler ve 10 Ekim seçimleri ligin tespit edilecek adaylar üzerinde çalışmağa başladılar. 29 Ağustos 1965'te dananın kuyruğu kopacak ve partilerin içindeki adaylık savaşı sona erecektir. Bu tarihte, bazı aday adayları sevinirken, bazıları da aday seçilememenin üzüntüsünü yüreklerinde duyacaklardır.

AKİS sayfalarında bu hafta, bu savaş hikâye edilin edilmektedir. "Yoklamalar" başlıklı yazıyı okuduktan sonra, bu savaşın ne derece kıyasıya, ne derece hararetli olduğunu ve o nispette de eğlenceli hale geldiğini anlayacaksınız. Ama asıl savaş, elbette iki 29 Ağustostan sonra başlayacaktır.

Gelecek haftadan itibaren yeni bir yazı serisine başlayacağız. TİP'le başlayacak olan bu yazı serisinde, seçtim plâtformunda siyasî partilerimiz gözler önüne serilecektir. Bek çok AKİS okuyucusunun, bu yazı serisinde, zihinlerinde yatan pek çok soruya cevap bulabileceklerini sanmaktayım. AKİS ekipleri, siyasî partileri taramağa, partilerin içlerine, meselelerine, propaganda usûllerine nüfuz etmeğe ve seçim şanslarını araştırmağa başlamışlardır bize...

Hiç bir parti hakkında peşin bir hükmümüz mevcut değildir. İncelemeler, gecen seçimlerde alınan neticeler, partiiçi kavgalar, hizipleşmeler, partilerin tespit ettikleri sloganlar bu yazılar için en sağlam malzemeyi teşkil edecektir. Demokrasinin vazgeçilmez unsuru partilerimizin durumlarını ve geleceklerini en ince teferruatına kadar öğrenmek istiyorsanız, önümüzdeki haftadan itibaren AKİS inizi önceden sipariş etmeyi unutmamalısınız.

Bu hafta size, ilgiyle okuyacağınız bir yazıdan daha bahsetmek istiyorum: "Asayiş"!.

AP'si Koalisyon işbaşına geldikten sonra yurt içinde şekavet olaylarıyla feci trafik kazalarının birbirini kovaladığı herkesin kabul edeceği bir gerçektir. Nitekim elde bulunan istatistik rakamlar, bu yılki soygun ve trafik kazası neticesi ölüm vakalarının geçen yıllara nazaran daha çok olduğuna ortaya koymaktadır. Yol kesme ve ırza tecavüz olayları vatandaşı can ve namus emniyetinden yoksun kılarken, geçen hafta içinde üstüste vuku bulan trafik kazaları derdin üstüne tuz biber ekti. Bütün bunların sebebi, seçim sath-ı mailinde oy endişesiyle güdülen taviz politikasıdır.

Hikâyenin aslını "Asayiş" başlıklı yazıda izleyeceksiniz: Ama ben bir noktaya bilhassa parmak basmak istiyorum: Kaybolan devlet otoritesidir ve bu bir defa kaybodu mu, yeniden tesis etmek pek güçtür. Bundan da zararlı çıkan, elbette ki buna sebep olanların ta kendileri olacaktır.

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 12 Sayı 583 21 Ağustos 1965 Cilt: XXXIII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

"Pabuçları giyerken."

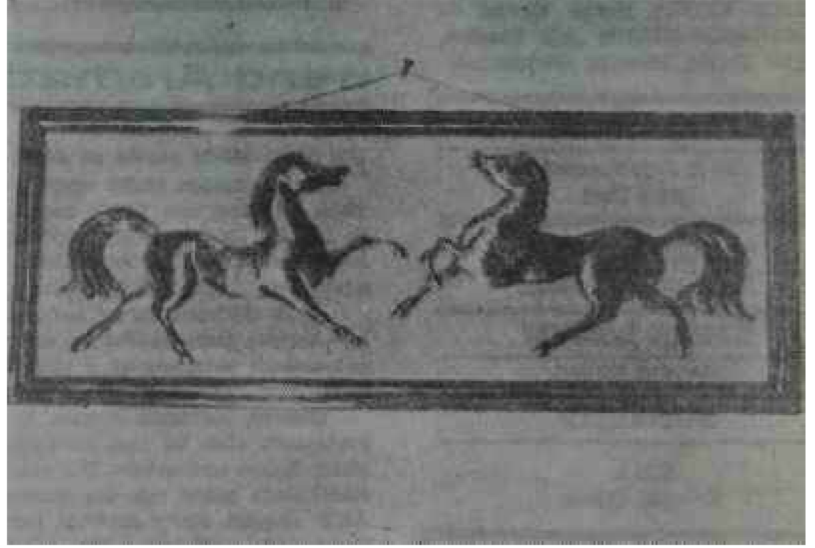
Bu hafta, Ankarada sayıları gittikçe azalan «tecrübeli siyasi» lerden biri -yazın tesiriyle.. - kendisine seçimler hakkındaki fikrini soran bir ahbabına bir başka sualle cevap verdi :

«— Sen poker bilir misin?»

Sonra, izah etti :

«— Pokerde bir tâbir vardır: Pabuçları giyerken belli olur, diye.. .Seçimlerde de, kimin kazanıp kimin kazanmayacağı pabuçları giyerken belli olur. Pabuçları giyme zamanı, radyo konuşmalarının sonudur. Onun için, evvelâ millet radyo konuşmalarını dinlesin. O zamana kadar, hava bin defa değişecektir..»

Bu sözdeki gerçeklik payı meçhüldür ama kışın ortasından ilkbahara, ilkbahardan yazın ortasına havanın en azından iki defa değişmiş olduğu muhakkaktır. Kış ortasında, seçimleri A.P. nin kazanacağına inananlar çoğunluktaydı ve havanın A.P. lehinde geliştiği sanılıyordu.İlkbaharda, hatta yazın tam başında birden C.H.P. avantajlı hale geçti. Terazide onun kefesinin ağır bastığına dair belirtiler vardi ve bilhassa köylerde havanın eski seçimlere nazaran çok farklı bulunduğu görülüyordu. Yaz içinde. A.P. nin hamle ettiği farkedildi. Kır, atın ve D.P. den takviyeli A.P. nin şu anda dört nala kalktığı kimsenin gözünden kaçmamaktadır. A.P. içinde çok kimse ve akıl hocası eski çok D.P.li zaferi çantada keklik görmektedirler. Sahiden de, C.H.P. ve M.P. henüz tırısa bile geçmemişken, C.K.M.P. tek bir hamle yapmışken A.P. nin merhale aldığı, bütün yurtta «Geliyoruz» diye bir hava yarattığı, taraftarlarına kuvvet ve cesaret verdiği, memleketi bir A.P. iktidarını bekler hale soktuğu farkedilmektedir. A.P. liderlerinin ağızındaki en mütevazi rakkam «250» dir. Buna mukabil C.H.P. Genel Sekreterinin hiç bir partinin çoğunluk kazanamayacağına dair iddiası, ihtiyatlılık da olsa bir «kendini daha zayıf görme» hissinin eski partide filizlendiğini belli etmektedir. Her halde, yas aylarında A.P. nin daha . dinamik göründüğü bir gerçektir.

A.P.'nin, Genel Başkanlık odasındaki "Kır at"ları
Eşin babam, eşin!..

Ancak durum, C.H.P. de dört nala kalktığında ve Bölükbaşı ile Türkeş hareketlendiklerinde ne olacaktır? Zira en iyimser A.P. liler bile C.H.P. nin kozlarını henüz oynamadığını bilmektedirler ve bu kozun ne olacağı hususunda tereddütlere sahiptirler. Tabii kozun büyüğü bizzat Genel Başkan İnönü tarafından kırılacaktır. Bölükbaşı ile Türkeş de radyonun başına geçtiklerinde oylarda mutlaka değişiklikler olacaktır.

C.H.P. kanadında çok kimse, erken finişe geçen A.P. nin nefesinin 10 Ekime kadar dayanamayacağı, C.H.P. kendisini sıkıştırınca kır atın soluğunun kesileceği kanısında dır. Bu C.H.P.liler, öteki seçimlerden edindikleri tecrübeye dayanarak zaferi son bir darbeyle kazanmanın daha akıllılık olduğunu söylemektedirler.Gerçekten de 1961'de C H P. bugünkü A.P. gibi finişe erken geçmiş, fakat son ve ani darbenin peşindeki A.P. ile radyo konuşmalarına güvenen Bölükbaşının karşısında çok oy kaybetmiştir. Yazın ortasında bir C.H.P. zaferinden hemen herkes emin bulunurken -A.P. liler bile- seçim sonuçları C.H.P. liler için acı, C.H.P. karşısındaki partiler için tatlı bir sürpriz teşkil etmiştir.

Bu defa, aynı sürprizi C.H.P. yapabilecek midir? Pabuçlar giyilirken bu, belli olacaktır. Ama içinde bulunduğumuz günlerde milletin ve memleketin kaderi,, huzuru, selâmeti konusunda ciddi ve gerçekçi fikir sahibi olan çok tarafsız, C.H.P. nin bugün sahip olduğu kadar dahi milletvekili çıkaramaması ihtimalini hatırına getirmektedir. Buna mukabil C.H.P. Merkezi iyimserliğini muhafaza etmektedir. Bu iyimserlik eğer «Bayram İyimserliği» tarzında bir iyimserlik değilse, elbette mana taşımaktadır ve bunun sahiplerinin bir bildikleri vardır. Bu, istikbal için bir «hareket planı»nın da varlığını bünyesinde taşımaktadır. Yok, bu gidişe devam ederek seçimlerin vurulacağı hesaplanıyorsa ve bir «hareket plânı» yoksa, o takdirde yanılınması ihtimali daha kuvvetli-

Musibetler

Metin TOKER

Türkiye, bir ihtilâli asgari sarsıntıyla geçirmeye muvaffak olmuştur. Bu ihtilâlin nasıl basiretsiz bit idarenin yüzünden kopmuş bulunduğu kimsenin meçhulü değildir. Belki de dünyada hiç bir ihtilâl, 27 Mayıs ihtilâli derecesinde «Geliyorum!» diyerek gelmemiştir. Buna rağmen, kurmak istedikleri idareyi türk milletinin asla kabul etmeyeceği kendilerine en açık şekilde ihtar edilmiş olanlar tepelerinde yığılmış bulutları görmemişlerdir ve fırtına, tabii patlak vermiştir.

Türk halkı, sağlam kuvvetleri ve geniş kütleleriyle, ihtiyatlı fakat azimli ve hedefini iyi tayin etmiş bir idare altında her ihtilâlin açması kaçınılmaz yaralarını sadece beş yıl içinde sarmıştır.İnsanların, gözlerini arada maziye çevirmelerinde fayda vardır. Anayasa referandumunun yapılıp yapılamayacağı, 1961 seçimlerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılıp açılmayacağı içerde ve dışarda endişeyle sorulduğu zamanlar henüz unutulmamıştır. Siyasi Af lafı son yıllara kadar kalabalıkları sokaklara dökmeye kâfi geliyordu. İhtiyatsız davranışlar, parti merkezleri önünde tepkilere yol açıyordu.İki askerî ayaklanma teşebbüsünün hatırası bugün biç kimsenin kılını kıpırdatmamaktadır. Ama bunların bilhassa birincisinin üstesinden kolay gelinmediğinin ve durumu bir tek şahsın sarsılmaz iradesinin kurtardığının bilinmesi lâzımdır. Meclis açıldıktan sonra Türkiye bir süre, başkentinin sokaklarında işçilerin yalınayak gösteriler yaptıkları ve çeşitli zümrelerin Başbakanlık önünde toplanıp «İsterük!» diye haykırıştıkları memleket olmuştur. İlk bütçeyi bağlamak kolay olmamıştır ve Türkiyeye yardım için bir konsorsiyomun kurulmasını sağlamak çetin müzakerelerin sonunda başarılmıştır. Kıbrıs işi, içerdeki ve dışardaki tahriklerle bir ara, bizim bazı kendi müttefiklerimizle ve onların Akdenizdeki filolarıyla vuruşmamız tehlikesini doğurmuş, bundan hem şerefimize, hem güvenliğimize halel gelmeden çıkabilmişizdir.

Bugün, meseleleri olmayan bir Türkiye yaratılabilmiş değildir. Ama trenin rayları üzerine tekrar oturtulduğu ve salim bir istikamette harekete geçirildiği muhakkaktır. Memlekete huzur, sükunet gelmiştir. Elini belindeki tabancaya atma hevesleri mânasını kaybetmiştir. Vatandaş yarınından emindir. Türkiye, bundan beş yıl önce bir büyük ihtilâl geçirmiş bir memleket gibi durmamaktadır. Bîr vahim siyasî suçun sorumluları evlerine gönderilmişlerdir. Bir başka siyasî suçun genç ve ihtiyatsız sorumlularının da aynı atıfete kavuşturulmaları günü uzak değildir.

Fakat, o ne? Ortamın ne hale geldiğini gören bir musibetler kumpanyası, milletin ve memleketin başına tekrar dertler getirmek için bizzat veya çoluğuyla, çocuğuyla, kızıyla kızanıyla başını kaldırmaya teşebbüs etmiştir. Tamamiyle kapanmış ve bir daha açılmasına kesin olanak asla müsaade edilmeyecek bir karanlık devrin yaratıcıları, yahut onların, henüz mahkemelerde hesabı dahi bitmemiş sorumluluk ortakları bir yeni kır atın kuyruğuna yapışmış olarak Türkiyenin kaderine musallat olmanın hevesine kapılmışlardır.

1961 seçimlerinde, henüz kenarda durup, «C Takımı» adını verdikleri yeni simalara «Korkmayın, biz arkanızdayız» diyenler, onları destekleyen para babalan veya kalemler, bu defa yüzlerinden maskelerini atarak ve «B Takımı» olarak millerin karşısına oy talebiyle çıkmaktadırlar. Bunlar aralarına bir dolu «soyadı» da almayı unutmamışlar, böylece üçüncü merhalelerinin ne olacağım en açık şekilde ortaya koymuşlardır Şimdi, bu takıma «Korkmayın; biz arkanızdayız!» "diyenler, o soyadlarının asıl sahipleridir ve bunlar «ellerinden alınmış haklar» ının iadesini sağlamak için, kendi mallan addettikleri partinin başına fiilen de geçmenin yolundadırlar. Bir evlât, bir kardeş, bir yeğen Mecliste ne yapacaktır? Bunların siyasî çapları, güçleri nedir? Şimdiye kadar politika alanında hiç boy göstermişler, hattâ böyle bir hevese sahip olduklarının işaretini vermişler midir? Hayır. Bunlar, imkânsız bir restorasyonun piştarları olarak memleketin en yüksek müessesesine, Büyük Meclise gönderilmek istenmektedirler. Aday yoklaması yapan partililer bu musibetleri memleketin başından uzaklaştırmalıdırlar. Türkiyenin huzur içinde, tutulan iyi istikamet bozulmaksızın, kimin idaresi altında olursa olsun yoluna devam etmesini, gene sarsıntılar içinde kalmamasını isteyen seçmenler adayları bunlar olan partilere oy vermemelidirler.

Merhamet artığı bir ihtiyarın bütün ihtirası, kendisini, bambaşka sebeplerle verilebilecek millet oylarının kendi aklına göre tefsiriyle temize çıkarmak ve tarihe öyle geçmek olabilir; Aynı merhametin başka artıkları da bir zamanlar işgal ettikleri mevkilerin hasretiyle yanabilirler. Millî İradenin bu yanlış telâkkişinin, bir bahar günü Çankayaya tanklar dayandığı zaman neyi kurtarabilmiş olduğunun hiç unutulmaması lazımdır. Aynı yanlış telâkkinin aynı hazin akıbeti doğuracağından herkes emin olmalıdır. Bir ihtilâlden sadece beş yıl sonra sağlanan bu huzur ve sükûn bîr ihtimamın neticesidir ama huzur ve sükûnun, ihtimamın devamım şart koşacak kadar narin halde bulunduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Bu zümre, basiretsizliğiyle, milleti ve memleketi bir defa uçurumun kenarına getirmiştir. Millet ve memleket, dikkatle, bu uçurumun kenarından kurtarılmış, tekrar düz yolun üzerine getirilmiştir. Musibetler yeniden ortadadırlar. Birinci denemelerinin on yıl sürmüş olması kendilerini yanıltmamalıdır. İkinci denemeleri üç ay sürmeyecektir.

Şimdi, parti idarecisi olarak, partili olarak ve millet olarak hepimize düşen görev bu tehlikeye karşı barajı müştereken, elbirliğiyle kurmaktır. Akü kocatan kendi akıllarıyla ne netice abraşlardır ki bu aklı başkalarına sattıklarında bu, bir işe yarasın? Şahıs veya zümre ihtirasları fırsat bulmamalıdır. Şu partinin veya bu partinin önemi yoktur. Askerin süngüsünün ucunda oturduğu yıllarca iddia edilmiş olan bir iktidar, yerini sükûnetle bir başka iktidara vermek suretiyle o iddiaları en ahmakların dahi farkedecekleri kesinlikle yalanlamıştır. Fakat, bu millet bir sabah uyandığında kendisini 26 Mayıs gününde bulmayacaktır.

Kır at, küçük ve geçici hesapların dışında bir vahini hata olmuştur. Onun bilançosu ilerde belli olacaktır. Ama, ihtimali beliren bir takım listelerin, bulutlan dağılmakta olan bir göğe, mutlaka ve bir anda bulutların en korkunçlarını toplayacağını hatırlatmak millete ve memlekete karşı bir görevdir.

dir. C.H.P. Merkezi çok seçimde böyle bir hataya düşmüştür.

Her halde, yaz başındakinin aksine, yaz , ortasında siyasî barometrenin ibresi A.P. lehinde yüksektedir.

Tabii, jokeyin acemiliği ve aceleciliği kır ab yarışın sonundan evvel çatlatmazsa.. Bunun da belirtileri, bu haftanın içinde hiç yok değildi.

Hükümet

Tırt'tan sonra zırt

Belki de bu satırların okunmakta olduğu sırada Ankarada yeni bir Hükümet Güçlüğü doğacak olursa, AKİS okuyucuları Kundan dolayı fazla hayrete düşmemelidirler. Güçlüğü çıkaracak olan Osman Bölükbaşıdır. Seçimlerden önce Koalisyondan gürül tülü bir şekilde ayrılmayı uzun süredir tasarlayan Bölükbaşı için fırsat, Ürgüplünün Sovyetler Birliğinde elde ettiği neticelerdir. Masum bir Kültür Anlaşmasını bile Bakanlarına imzalatmayan Bölüklbaşının, iki memleket arasında ciddi ve önemli ve amerikalıların kulağına kar suyu kaçıracak mahiyette kurulacak ticarî ve iktisadî münasebetleri boykot etmeye kalkışması tabiidir. Bölükbaşı "Hükümetin rus politikasını tasvip etmediğinden dolayı bu politikanın sorumluluğunu taşımamak için" Koalisyonu terketmeye hazırlanmaktadır. Buna bilindiği gibi, bir de Zekâi Dormanın durumu eklenmektedir. Ondan sonra. Bölükbaşı, bugünkü sessiz halinden çıkacak ve bütün toplarıyla hem Koalisyona, hem C.H.P.'ye ateş açacaktır. Bu suretle, A.P, propagandacılarının dilinde komünist olan CHP "ye ve İnönüye, Bölülabaşının dilinde A.P, ve Demirel de katılacaklardır.

Ankarada şu anda bilinmeyen, A.P.'nin ne yapacağıdır. Zira Moskovada elde edilen neticeler ve varılan kararlar son derece önemlidir. Bu ziyaret, sadece mânası bakımından değil, mahiyeti itibariyle de Türkiye - Sovyet Rusya münasebetleri zincirine bir büyük halka ilâve etmektedir. Hem bunu gerçekleştiren Hükümete kumanda etmek, hem de sadece "ortanın solundayız" cümlesinden CHP.'nin komünistliğini çıkartmak kolay değildir. Ürgüplünün Moskova seyahati AP.'yi ve Demireli "aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık" durumuna getirip bırakmış tır. Bu kadar hayırlı neticeleri tekmelemek, memleketin menfaatlerine açık darbe olacaktır. Fakat bunları benimsemek de, eğer amerikancılık A.P. nin politikasının temel taşıysa ve A.P. hâlâ CHP.'nin komünistliğinden bahsetmeye devam niyetindeyse kolay değildir. Bilhassa, Bölükbaşının salvoları karşısında..

Şimdi, A.P- idarecileri ve kalemşörleri "kontrpiye"dedirler. Gerçi kalemşörler, -Fenikler, menikler- pişkindirler. Bir gün önce kahrolsun dediklerine ertesi gün yaşasın diye bağırmaları işten bile değildir. Ama milletin sormasına nasıl mâni olunacaktır:

"— Yahu, bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu?" '

Dış Politika

İtibarlı misafir

Osman Bölükbaşı -artık, Tırt Osman diye mâruftur ve her halde siyasî hayatım o isimle bitirecektir- geçenlerde kendi Bakanlarına -düşününüz, Türkiyede Bölükbaşının da Bakanları

Başbakan Ürgüplü, Rusya dönüşü Esenboğa hava alanında karşılanıyor

Turistik gezi değil, faydalı bir gezi dönüşü

Başbakan Ürgüplü A.P.'nin başı Demirel ile
"Vay Morrison, vay,!"

vardır- kesin bir emir verdi: Başbakan Suat Hayri Ürgüplüyü, Moskovaya giderken hava alanında geçilmeyeceklerdi. Tabii bu, sadece en basit nezaket kuralına değil, ayrıca protokole de aykırıydı ama, Bölükbaşı "Ziyam yok" dedi. Nezaket kurallarına ve protokole göre Bakanlara çanta taşıtmak da uygun bir hareket sayılmıyordu. Halbuki Bölükbaşının Bakanları çanta taşımayı şeref addediyorlardı.

Liderin emri tutuldu Ürgüplü Kabinesine M.P. kanadından girmiş Bakanlardan sadece Tanıtma ve Turizm Bakam Zekâi Dorman Esenboğa, hava alanında öteki Bakan arkadaşlarıyla birlikte hazırdı. Fakat bu, ne Ürgüplünün Ankaradan uğurlanışına, ne de tabii Moskovada karşılanışına bir eksiklik getirdi. Hattâ Ankaradan uğurlanışında, Bölükbaşının Bakanlarıyla beraber Cumhurbaşkanı Cemal Gürselin de yokluğunun farkedilmesine rağmen..

Bu haftanın başında, Ürgüplü Moskovadan döndüğünde hava alanında Bölükbaşı ve Bakanları gene yok tular. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Nasır Zeytinoğlu ise kendisini göstermek için daha bir gayretliydi. Buna mukabil Genel Kurmay Başkanı ile Kara Kuvvetleri Komutanı İstanbuldan, Başbakanı karşılamak için özel şekilde gelmişlerdi ve Kabinenin diğer bir çok üyesiyle birlikte alandaydılar. A.P. adına Saadettin Bilgiç vardı. Muhalefetin bir temsilcisi yoktu. Başbakan, Sovyetler Birliğini ziyaretinin çok iyi geçtiğini gayet samimi bir dille ifade etti. Memnun döndüğü belliydi.

Moskovada Türkiye Cumhuriyeti Başbakanını, Sovyetler Birliği Başbakanı karşıladı. Ürgüplü de, Kosigin de güler yüzlüydüler. Büyük ve siyah Çaykalar alanın kenarına sıralanmıştı. Alan rus ve türk bayraklarıyla donatılmıştı. Asker vardı, bando vardı. Gösterişli bir kabul resmi, Başbakan Ürgüplü için hazırlanmıştı. Ürgüplü, Moskovadaki yabana büyük misafirlere ayrılan özel evde oturacaktı. Heyetin diğer üyeleri, meşhur Sovyetskaya Otelinde kalacaklardı. Brejnev ve Mikoyan Türkiye Başbakanıyla görüştüler. Ürgüplünün Moskovaya ayak bastığı gece Kosigin, Ürgüplü şerefine ilk ziyafeti Kremlinin büyük salon larında verdi ve ilk nutuklar söylendi. Bunda belirtilen, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında, "haysiyetli bir dostluk"un dünya barışına sağlayacağı kazançlardı-

Bavulda, ne var?

Ürgüplü, Sovyet Rusyaya bir nezaket ziyareti yapmıya gitmemiştir. Ürgüplü bir trustik gezi de yapmamıştır. Fakat Ürgüplünün bir belirli hususu konuşmak veya karara bağlamak için gitmediği de bir gerçektir. Moskovada her hangi bir an-

Gördünüz mü, şimdi?

Eee, Suat Hayri Ürgüplü de komünist mi oldu? Rusyaya gitti -hem, çoluk ve çocuğuyla birlikte-, Kosiğinle, Brejnevle, Mikoyanla başbaşa, uzun uzun, gizli gizli konuştu. Onlarla bir takım anlaşmalara Tardı. Bize rafineri yapacaklar, cam fabrikası kuracaklar, başka tesisler verecekler. Biz, bunları tarım mallarımızla ödeyeceğiz. Yani, o hınzırları toprağımızın mâmûlleriyle besleyeceğiz, kuvvetlendireceğiz. Komünistlik değil mi, bu? Bizim köylümüzün hakkı olan mahsulleri bize yedirtmeyip rusların boğazına tıkıştırmak komünistlik olmaz mı?

Sonra, ya o Kosigini davet ne oluyor? Yani, satışa çıkardığımız, peşkeş çektiğimiz toprakları göstermek için mi moskofun başbakanını çağırdık? Haydi, Gromikonun eşinin elinli öptü, İnönü komünist oldu. Ya, Kosiginin eşinin elini öpecek olanlar? Gördünüz mü şimdi, öp babanın elini olduk..

Ya, Demirel? Ürgüplü bütün bunları yapmak için kimden kuvvet ve destek aldı? Kimdir, Ürgüplü Hükümetinin temelindeki? Elbette AP. ve Demirci. Yani, moskof politikası aslında A.P.'nin ve Demirelin politikasıdır. Al bakalım, Morrison Süleymanlıktan sonra, bir de Süleymanofluk..

Haydi, A.P.-"nin bütün çığırtkanları, orada ve burada köy kahvelerine gidip baş sallayarak "Ah kardeşler, komünist olmayalım, komünist..»' diye diz dövenler.. Bu sefer de, iktidarda İnönü yok ya. İktidar A,P,'nin, Başında Demirel. Tüıkiyeyle Rusya kucak kucağa, dudak dudağa.

Hele bir anlatın bakalım, İnönünün komünistliğini, sizin komünist düşmanlığınızı! İnsan kendi kazdığı kuyuya kendisi, işte böyle düşer hacı babalar...

laşmanın imzalanması bahis konusu değildi. Nitekim böyle bir mesele ele alınmamıştır. Ürgüplü Hükümeti, nihayet önünde iki aylık ömür kalmış bir geçici seçim hükümetidir ve Sovyetler bunu bile bile Ürgüplüyü ısrarla Moskovaya davet etmişlerdir. Bu ziyaret, her şeyden çok bazı çevrelerin iddia ettikleri ve bazı kimseleri inandırmak istedikleri gibi Sovyet Rusyayla yeni münasebetlerin sadece İnönünün ve C.H.P.'nin eseri -yahut marifeti- değil. Türkiye Cumhuriyetinin düşünülmüş, tartışılmış ve kararlaştırılmış diş politikasının bir gereği olduğunu göstermiştir.

Türkiye bakımından Sovyetlerle münasebet, en ziyade havasına dikkat edilecek bir inceliği muhafaza etmektedir. Bu itibarla Ürgüplünün Sovyetler Birliğine bavulunda götürdüğü şey, Sovyetler Birliğinin Türkiyeden emin bulunması arzusu olmuştur. Sovyetler Birliği bütün hudut komşularıyla iyi münasebetler gütmektedir ve böylece kendisine bir "Sağlık Kordonu" sağlamıştır. "Sağlık Kordonu" komünizmin taşmasına karşı evvelâ Batılılar tarafından düşünülmüştür ama, sovyetler de kendi açılarından buna lüzum hissetmektedirler. Ürgüplü Moskovada, nasıl Batılılar Sovyetlerin tecavüz emellerinden korkuyorlarsa Sovyetlerin de Batılıların tecavüz emellerinden aynı derecede ve aynı samimiyetle korktuklarını görmüştür. Bu, Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanına Sovyetler Birliğinin Türkiyeyle neden sahiden dostluk istediğini daha iyi anlatmıştır- Buna mukabil Türkiyede hangi hükümet bulunursa bulunsun, Türkiyeyi tehdit etmeyen bir Sovyet Rusyaya karşı Türkiyenin her hangi bir devlet tarafından bir tecavüz sahası gibi kullanılmasına imkân olmadığını Ürgüplünün ağızından işitmek Kremline ferahlık vermiştir.

Dönüşte bavulda ne var?

Türkiyeye dönerken Ürgüplü her hangi bîr andlaşma veya pakt getirmemiştir. ama iki memleket arasında, ticarî ve ekonomik münasebetlerin gelişmesine yol açacak teklifleri beraberinde taşımaktadır. Sovyetler bu tarz münasebetlere hararetle taraftardırlar ve komşularıyla bunları geliştirmektedirler. Meselâ İranda amerikalıların yapmak istemedikleri, hattâ kurulmasını kolaylaştırmadıkları bir demir ve çelik endüstrisini ruslar İrandan mal alma karşılığında yapıp iranlılara teslim eteneyi taahhüt etmişlerdir ve bu anlaşma Şahın Moskovayı ziyareti sırasında imzalanmıştır. Aynı şekilde isveçlilerle, afganlarla, Pakistanlılarla ruslar böyle temaslar kurmuşlardır. Bizde de, aynı esaslar dahilinde, bir işbirliği yapılması, mal karşılığı bir takım tesislerin veya âletlerin satın alınması Ürgüplü Hükümetinin ziyaretten önce düşündüğü bir husustu. Hattâ Moskova konuşmalarında meseleleri daha realist bir plâtforma oturtacak hazırlıklar Ürgüplünün seyahatinden evvel Ankarada yapılmıştı.

Nitekim, seyahat bu gayelerin gerçekleşmesini sağlamıştır. Sovyetler bize sınaî tesisler verecekler veya bunları kuracaklardır, bunun karşılığında bizden tarım ürünleri alacaklardır. Böylece hem biz, imtiyazsız olarak, "anahtar teslimi" tesisler kazanacağız, hem de tarım ürünlerimiz kendilerine bir pazar bulacaklardır. Rusyanın nüfusunun 250 milyona yaklaştığı düşünülecek olursa pazarın önemi ortaya daha kolay çıkacaktır.

Yoklamalar

Arpacı kumruları

(Kapaktaki olay)

Konuştuğu AKİS muhabirine partisi hakkında iyimser bir tablo çizebilmek için bir saate yakın bir süredir cansiperane gayretler gösteren orta boylu, kalın kaşlı, kelimelere basa basa konuşan politikacı:

«— Doğrusunu istiyorsanız, Teşkilâtta bir takım mahalli rahatsızlıklar var!» dedi.

Sonra da ekledi:

*— Ama bu rahatsızlıkları sadece Demirel-Bilgiç mücadelesi şek-inde vasıflandırmak doğru olmaz. İnanın ki Genel Başkanımızın Saadettin Bilgiç arkadaşımıza büyük güveni vardır. Seçim propaganda çalışmalarım da Bilgiç yürütmektedir. Görüyorsunuz, ahenk içinde se-

AP.'nin afişleri, Asal ve Özkanın elinde

'Yağ -satarım, bal satarım, ustam öldü"

Çimlere giriyoruz. Kanaatimiz, bir koalisyona lüzum kalmadan, Adalet Partisinin hükümeti tek başına kuracağı merkezindedir. Teşkilâttaki rahatsızlıklara rağmen bütün AP'liler yekvücut olup gene birbirlerine kenetlenecekler ve zafere doğru gideceklerdir,»

Bu sözleri AP Genel Sekreteri Orhan Süersan söylüyordu.

Geride bıraktığımız haftanın sonunda Cuma günü AP Genel Merkezinde bir AKİS muhabiri ile görüşen Süersan, seçim arefesinde AP teşkilâtında başgösteren ve bir süredir gazete sütunlarım işgal eden huzursuzlukla ilgili haberleri böylece resmen teyid etmiş oluyordu. Teşkilâttaki huzursuzluğu «mahalli rahatsızlıklar» şeklinde göstermek isteyen ve bu arada, tekrar yekvücut bir kitle haline gelinerek zafere, yani iktidara erişileceğinden söz eden Süersanın bu itirafı şu günlerde AP'nin başına belâ olan çift başlı ejderhanın varlığını açıkça ispat etmektedir.

Yeni seçim mevzuatına göre «ön seçim» adım alan ve bu ayın sonunda yapılacak olan aday yoklamaları, 1965 seçimlerine girecek bütün partileri düşündürürken, AP'yi tam anlamı ile dehşete düşürmektedir. Aslında, seçimlere girecek partilerin şansları ve mücadele güçleri ön seçimden sonra meydana çıkacak listelere göre tecelli edecektir. Hernekadar bir aya yakın bir süreden' beri partiler arasında bir seçim mücadelesi başlamış gibi görünmekteyse de, asıl mücadele halen partiler arasında değil, her partinin kendi bünyesinde ve «partililer arasında» devam etmektedir. AP'de kıran kırana giden bu mücadele, ön seçimlerden «aday» olarak çıkmak isteyen aday adayları ve onların taraftarları arasındadır.

Bu aday adaylarının sayısı, AP'de rekor seviyeyi bularak, 1100'ü geçmiştir. Buna karşılık, bu partinin seçime girecek listelerinde, milletvekili olmak için garanti sağlıyabilecek sadece 200 yer olacaktır. Ön seçimlerden sonra yenilgiye uğrayarak hevesleri, kursaklarında kalacak olan 900 aday adayının partilerine arzedecekleri hizmetler için «yararlı» demek herhalde mümkün olmayacaktır. Yani bugün adaylık mücadelesi devam ederken, ayni yönde konuşan, zaferden, iktidardan, ortak ideallerden bahseden bu 1100 kişiden, ön seçimi kazanamayan 900 tane küskün, muhalif, öfkesi burnunda adam, mutlaka hınçlarını almanın çaresini arayacaktır. İşte AP'yi tehdit eden iki baş-

Kulağa Küpe...

Takdimci!.

"— Nedir bu kır at, yahu?"

"— *Yoo:* Bizim D.P. olduğumuzu göstermek için değil. Hâşâ! Hani, millet pek okuyup yazmaz da, görüp andasın diye."

"— Peki, bu adaylar ne: Menderes, Gürsoy - Bayar, Koraltan, Ağaoğlu, Gedik?,"

"— Ha, o mu? Vallahi, DP. olduğumuzu göstermek için değil. Hâşâ! Hani, millet pek okuyup yazmaz da, duyup anlasın diye.."

"— Eee, ne olduğunuzu bu kıratınızla bu adaylarınıza bakıp başkaları da anlarlarsa n'olacak..

"— N'olacak? Cafere gene bez getirmek gerekecek!"

A.P. karar organı adaylıkları görüşüyor
Dostlar alışverişte görsünler

lı ejderhanın birinci başı bu tehlikedir. AP irilerinin son günlerdeki palavra yarışlarında bu telâşın büyük rolü vardır. Parti liderleri 240-250 milletvekilliği ve neticede İktidarı tek başına kazanmaktan bahsederek, ön seçimden sonra mey dana gelecek kopma ve çatışmaları önleyebilmenin telâşı içindedirler, Palavralarının amacı meydandadır: Parti yetkilileri, adaylığı kaybetseler bile partilerini iktidara getirmek te rol oynıyacak AP.lilere müstakbel iktidarlarının nimetlerini sunmaktadırlar.

Babalar ve oğullar

Ön seçim, 10 Ekime kadar uzanan seçim mücadelesinin büyük önem taşıyan ve başarıyla atlatamıyan partiyi topal haline getirecek olan ilk etabıdır. Bugün ortalığı kaplayan karşılıklı söz düelloları, birkaç gün sonra nisyana terkedilecektir. Esas seçim mücadelesi, partilerin ön seçimden sonra ortaya çıkacak nihai mücadele kadroları arasında ve yurt çapında verilecektir. Ön seçimden yarasız-beresiz ve mütecanis bir kadro ile çıkabilen parti, Eylül başından 10 Ekime kadar geçecek önemli süre için çok büyük bir avantaj elde etmiş olacaktır. Bunun aksi ise, tabiatiyle, aynı derecede büyük bir şanssızlık olacaktır. İşte AP'nin korktuğu, bu şanssızlığı yüklenmektir!...

Şu günlerde AP'li 1100 aday adayı ve bilhassa eski DP'lilerle yeni AP'liler arasında listelerin ilk sıralarına oturabilmek için girişilen kıyasıya mücadele bu bakımdan hayli ilgi çekicidir. Milletvekili olabilme ümidi ile il ve ilçe teşkilâtlarında dört yıldır hummalı faaliyet gösteren AP'liler, seçim gelip çatınca, şanslarım, yani parsayı eski DP kodamanlarına veya onların yakınlarına kaptırmak tehlikesiyle karşılaşmışlardır. Demirelin kongrede Genel Başkan seçilmesinden sonra partinin akıl hocalığım daha,rahat yapmaya başlayan 27 Mayıszedeler, bir zamanlar oturdukları kapaklı sıralara dost, akraba ve hısımlarını oturtmak için gövde gösterisine çıkmışlardır. AP'liler, eski DP'lilerin listelerin başında yer almamaları için gayret sarfederlerken, eski DP'liler de vatandaşın hissini istismar ederek Meclise kadar gelebileceklerini düşünmektedirler. Bu eski D.P. lilerden olup da eski seçim bölgesi Manisaya karısı Neriman Ağaoğlunu desteklemek ve Kromit işindeki sanıklık ortağı Mithat Dülgeyi takdim etmek için giden Samet Ağaoğluna bir genç A.P. li şöyle haykırmıştır :

<<-- Hâlâ yetmedi mi Samet bey!...»

İstanbulda AP saflarında cereyan eden olaylar da bu bakımdan güzel bir örnektir. AP İstanbul listesine girebilmek için 75 kişi müracaat etmiştir. Bunlar arasında AP İstanbul teşkilâtından gelenler olduğu kadar, eski milletvekilleri ve bir o kadar da eski DP'lilerin yakın ları vardır. Refik Koraltanın oğlu Orhan Koraltan, Samet Ağaoğlunun kardeşi Süreyya Ağaoğlu ve Celâl Yardımcının kardeşi Mehmet Yardımcı bunlar arasındadır. Ancak, bu defaki ön seçimde AP listesine girmek için eski DP'lilerin yakını olmak 1961'deki kadar büyük bir avantaj, değildir. Bilâkis eski DP artıklarının soyadı benzerliklerine güvenerek «Nasıl olsa delegeler bana oy verir» düşüncesiyle fazla çalışmamaları, kendileri için büyük bir şanssızlıktır.

AP'lilerle eski DP'liler arasındaki mücadele devam ederken bir başka ilginç olay, meşhur Ali Fuat Başgilan tekrar ortaya çıkmasıdır. İstanbul AP teşkilâtı mensuplarının bir kısmına göre Başgil liste başı olacaktır. Ön seçimde propaganda yasak olduğu halde oyları belirli bir politikaya yöneltmek için Genel Merkez tarafından AP listesi diye bastırılarak dağıtılan bir kâğıtta 20 aday şu şekilde sıralanmıştır :

1 — Hasan Işık, 2 — Ali Fuat Başgil, 3 — Settar İlksel, 4 - Tekin Erer, 5 — Talât Asal, 6 — Turgut Topaloğlu, 7 — Halûk Berkol, 8 — Mehmet Yardımcı, 9 — Aydın Yalçın, 10 — Turgut Erenol, 11 — Orhan Türkkan, 12 — Orhan Cemal Fersoy, 13 — Ali Esat Birol, 14 - Hüseyin Akol, 15 — Mehmet Ali Yalçın, 16 — Osman Özer, 17 — Turhan Gürsoy, 18 — Özel Şahingiray, 19 — Faruk Ilgaz, 20 — Muhittin Güven.

Ancak, Teşkilâtta esen havaya göre, bu sıra şekli fazlasıyla hatalıdır. Bir kere Settar İlksel, şansını İzmirde denemeyi tercih ederek orada çalışmaya başlamıştır. Bunun yanında, halen milletvekili bulunan İsmail Hakkı Tekinelle Ferruh" Bozbeylinin ilk 15 içine girecekleri" ifade edilmektedir. Eyüb İlçe Başkanı Orhan Özer ile Beyoğlu İlçe Başkanı Mustafa Kara da ilk 10 arasına girebilecek partililerdir. Bütün bu isimler arasında şansları fazla kuvvetli" olmayanlar Mehmet Yardımcı, Süreyya Ağaoğlu. Akgün Silivrili, Orhan Seyfi Orhon, Münip Hayri Ürgüplü, Muzaffer Şahinoğlu, Agop Binyat ve Orhan Cemal Fersoydur. Bir de kendilerine hiç şans tanınmayanlar vardır fa Orhan Koraltan bunların başındadır.

AP'lilerin- İstanbuldan 21 milletvekili çıkaracaklarını iddia etmelerine rağmen bu konudaki realist rakam 14-15'dir. Şayet İstanbuldaki işçi muhitlerinde sezildiği gibi AP oylarının bir kısmı TİP'e dönerse, bu rakam da hayal olabilir.

C.K.M.P. önünde pankartlar ve yöneticiler

Başaltında güreşenler

«Gül bahçesi» nin gülleri

İstanbul örneğinde görülen bu köşe kapmaca oyunu Genel Merkeze de intikal etmiştir. Eski DP'lilerin desteğinden faydalanmayı akıllılık bilen ve bu yoldan iş âlemini elinde tutacağını düşünen Demirel ve yakınlarıyla bu oyunu şahsi istikballeri bakımından tehlikeli görenler iki kutupta toplanmışlardır. Genel Merkezde Demirele karşı olan grupun liderliğini Bilgiç yapar görünmektedir. Demirele karşı olanlar ise, aslında Bilgisin Demirel tarafından kendilerini yatıştırmakta görevlendirildiği kanısındadırlar. Bilgiçin Demirelle Ispartada yoklama yarışına girmeyeceği haberi, bu kanaati doğrulayan bir belirtidir. Bu arada, Genel Merkez tarafından AP İstanbul listesinde beşinci sırada bulunan Genel Başkan Yardımcısı Talât Asalın da merkez kontenjanından aday gösterileceği söylenmektedir. Nitekim Asal, geçirdiğimiz haftanın sonlarında AP sempatizanı bir gazetenin temsilcisine, aday yoklamalarına girmeyeceğini iftiharla açıklamıştır.

AP için bir tehlike de, Teşkilâttaki ihtiraslı kimselere ön seçimlerde çoğunlukla yenileceğe benzeyen şimdiki Parlâmento Grupunun büyük kısmını mücadelenin bundan sonrasında elden kaçırmaktır. Dört yılda lâf etmeyi, propaganda gezisi yapmayı öğrenen bu grup tan büyük kayıp vermek ve seçim mücadelesini, «Değiştirme Birliği>> diye adlandırılan acemilerle tamamlamak zorunluğu, başa güreşen bir parti için baglıbaşına bir tehlikedir.

Önümüzdeki devrede de Parlamento, bugün için «Değiştirme Birliği» nin meçhullerinden olan yeni güllerle dolacaktır. Bugünkü AP milletvekillerini tasfiye etmek için büyük gayret sarfeden bu yeni güllerin kullandıkları silâhlar da ilgi çekicidir. Meselâ bunlardan, İzmir Adalet Gazetesi sahibi ve İzmir aday adayı Zeki Efeoğlunun ön seçimi kazanmak için durmadan anlattığı müthiş marifeti. Tedbirler Kanununun altından girip üstünden çıkan yayını sonucunda çeşitli dâvalarda 236 yıl hapisliğinin istenilmesidir. Böylece bir bakıma söylenilmek istenmektedir: «Bu büyük kahramanı mebus seçmezseniz hapislerde çürüyecektir...»

Sakarya AP. aday adayı Tuğrul Önderin delegelere anlatılan marifetleri ise, kendisinin, Hukuk Fakültesinde iken Mareşal Çakmak hadisesine katılması, Yassıadada 20 sanığı ücretsiz savunması, Celâl Bayarın müdafaası için ilk müracaatı telgrafla yapması, 1961 Mayısında tevkif edilerek 9 ay mevkuf kalması ve çok «imanlı» olmasıdır.

Talât Asal
Şans ama ne şans!

Kayseri aday adayı ve eski Kayseri Lisesi Müdürü Mehmet Ateşoğlunun en büyük şansı ise, bir törende öğrencilerin eline «İslam ümmetindeniz» yazılı bir pankart tutuşturmuş ve bu yüzden hakkında kovuşturma açılmış olmâsıdır.

Sakarya AP aday adayı Mustafa Tığlı ise, insanların kalbine giden yolun mideden geçtiği düşüncesiyle, sokakta rastladığı kimseleri, kollarına yapışarak lokantaya sürüklemekte ve vakitli vakitsiz yemek yedirmektedir.

Netice olarak, ön seçim öncesinde AP teşkilâtının durumu, AP eğilimli bir politikacının sözleriyle şöyledir :•

«— AP'deki durum diğer partilerden farklıdır. Partiyi etkileyen gizli politikacılar vardır. Mücadele bu gizli politikacılarla, yâni eski DP'lilerle. bunlarla ilgisi olmayan AP'liler arasında cereyan edecektir. Aday yoklamalarında ise mücadele had safhaya varacaktır. Neticede, kazanan veya kaybeden tarafların politikaları farklı olacaktır. Bu da Teşkilâtı ve partinin seçim gücünü sarsacaktır...»

D.P. vârisleri hakkında

Eski D.P. kodamanlarının kendi çocuklarını, karılarını, kızlarını Parlâmentoya sokma çabalarının doğuracağı bir başka tehlike de aklıbaşında A.P.lilerin gözünden kaçmamaktadır. Gerçi bir takını aklı evveller, bu tehlike bilhassa tarafsızlar tarafından kendilerine hatırlatıldığında derhal gizlemektedirler :

«— Tabii, korkuyorsunuz, değil mi? Nilüfer Gürsoylu, Yüksel Menderesli, Orhan Koraltanlı, Neriman VB Süreyya Ağaoğlulu, Mehmet Yar» dımcılı listeler A.P. yi Meclise tulum getirecektir de ondan..»

Bunlara, korkunun sebebinin bu olmadığı, asıl başka kimseler ve başka şeyler için korkulduğu tabii anlatılamamaktadır. Buna mukabil bunu anlayanlar şu fikirdedirler :

«— Demirel, 5 bin lira ödeyerek yoklamalara girmek isteyenlere, yok soyadı Menderesmiş, yok Celâl Bayarın kızıymış, yok adı Mit hat Dülgeymiş diye mani olamazdı ya.. Bir defa, seçim vakti bu. Partinin paraya ihtiyacı var. Ondan sonra, Anayasa sarih. Bunlar seçilme hakkını kaybetmemişlerdir ki... Ama göreceksiniz A.P. li yoklama delegeleri ne Bursada Bayarın kızını, ne Aydında Menderesin oğlunu, ne Manisa da göbekli Mithat Dülgeyi kazandıracaklardır. A.P. de o kadar basiret vardır, yahu..»

Kimin haklı çıkacağı, Eylülün başında anlaşılacaktır.

CHP'de itidal

Seçimlere sessiz sedasız hazırlanan CHP'nin AP'ninkine benzer yani aday yoklamalarından parçalanarak çıkmak gibi— bir problemi yoktur. Çünkü. CHP içinde ve eski DP'liler, ne de bugünkü Parlamento Grupunu tamamile değiştirmek isteyen hırslı teşkilâtçılar vardır. Bu da CHP'nin gerek ön seçimlerde ve gerekse ön seçimlerden sonra ortaya çıkacak avantajıdır. Tabii yer yer kıran kırana döğüşler olmaktadır. Ama bir kere, CHP', ye yapılan aday. adaylığı müracaatı, AP'ye yapılan kadar fazla değildir. İkincisi, CHP'liler, mücadelelerini, «Ya devlet başa, ya kuzgun lesen prensibiyle yürütmemektedirler. Geleneklere ve parti disiplinine bağlı olan, her kademedeki CHP'li. lerarasında ve mücadelesinde ölçülü olmayı becerebilmektedir. Çok yerde bunun örneği görülmüş: partiye hizmeti geçmiş ve bundan sonra da o ili Parlâmentoda temsil etmeye layık şöhretler varsa, o ilde aday adaylarının sayısı asgari ölçüde kalmıştır.

CHP'deki ön seçimin bir başka özelliği de, CHP'lilerin sadece kendilerini düşünmemeleridir. Ankarada veya İstanbulda yoklamaya girse rahatça birinci sırayı alabilecek olan Bülent Ecevit, Ankara teşkilâtının kendisini bırakmamak yolundaki ısrarına rağmen, partinin

yararını düşünerek, Zonguldaktan yoklamaya girmeğe karar vermiştir. Bunun sonucunda Zonguldak, normalden bir veya iki tane fazla CHP'li milletvekili seçerse, hayret etmemek lâzımdır.

İstanbuldaki durum da CHP'nin ön seçimlerde nisbeten ılımlı bir iç mücadele vereceğini göstermektedir. İstanbul teşkilâtına milletvekili olmak için 56 kişi müracaat etmiştir; Yoklama öncesinde listeye garanti girecek isimler İlhami Sancar, Orhan Eyüboğlu ve kısa zamanda teşkilâtçılığıyla temayüz eden, Orhan Erkanlıdır. Bunlardan başka Reşit Ülker, Oğuz Oran, Fehmi Atanç ve Üsküdar İlçe Başkanı Abdullah Vehbi Uğur da kuvvetli şansa sahiptirler.

Adaylık için müracaat edenlerden, antipatik halleriyle meşhur Coştun Kırca ve Genel Sekreter Yardımcısı Suphi Baykama "Ankarada, Mecliste ihtiyaç bulunduğu" bizzat il başkanı Ali Sohtorik tarafından delegelere anlatılmaya çalışılmıştır. Bunlar kurtulurlarsa böyle kurtulacaklardır. Selim Sarper, Cihat Baban yo Ratip Burakin ön seçimde kazanma şanslarıysa Coşkun Kırcanınkinden de zayıftır, İstanbul plajlarında transfer bombası futbolculara eğlenceli nasihatlar çekerek, son sayfalarına da olsa, gazetelere geçmeyi becerebilen F.K. Gökay, nedense yoklamalara girmemiştir. Gökayın, İstanbul listesine merkez kontenjanından konulacağı söylenmektedir Bu haber, özellikle genç ve devrimci CHP'liler arasında tepki yaratmıştır. «Banguoğlu gibilerinden kurtutmak isterken, ondan farklı olmayan Gökay için merkez kontenjanı imkânının açılması çok hatalı olur>> diyen genç CHP'liler, duyduklarının yanlış olmasını temenni etmektedirler. CHP'li gençler, «Ortanın solun dayız» diyen liderlerinden aldıkları cesaretle, ön seçimler arefesinde çok etkili olmaktadırlar. Hattâ CHP Gençlik Kolları Merkezi, teşkilâtına bir genelge göndererek, «Banguoğlunun düşüncelerini taşıyan fosillerin seçilmemesi» için çaba gösterilmesini istemiştir. Bu gençler, kendileri gibi düşünen ve kendi nesillerinden olan aday adaylarını desteklemektedirler. Mesela Bursada genç aday Ünal Tanman, bu desteği bulan CHP'lilerdendir.

Bütün bunlar, CHP'nin ön seçimlere, mücadele kadrosunu nisbeten başarıyla kurmuş olarak çıkacağını göstermektedir.

Öteki partilere gelince..

Küçük partiler için ön seçim pek önemli değildir. Çünkü bu partilerin fazla bir iddiaları yoktur. Üstelik, kullanacakları merkez kontenjanı miktarı çıkaracakları milletvekili sayısını aştığından, bunlar için ön seçimin önemi sıfıra doğru yaklaşmaktadır. Bu partilerin bazılarında, ön seçim arefesindeki mücadele, daha ziyade, lidere dalkavukluk yapmakla yürütülmektedir. Meselâ Bölükbaşının MP'sinin, Parlâmentoya, irikıyım liderin istediklerinden —yani merkez kontenjanına dahil olabilenlerden— gayrı milletvekili sokması mümkün değildir.

Adaylık müracaat parasını aza mi 100 lira olarak tespit ederek bir değişiklik yapan TİP'e, diğer küçük partilere göre, daha fazla aday adayı başvurmuştur. Bununla birlikte TİP'in de merkez kontenjanı dışında milletvekili çıkaramıyacağı anlaşılmaktadır. TİP'in bugün gösterdiği en büyük faaliyet, merkez kontenjanı listesini düzenlemeye yönelmiştir. Sızan haberlere göre, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar ile Genel Sekreter Rıza Kuas ve Çetin Altan (Bağımsız) İstanbul listesinden aday olacaklardır.

Bu derginin baskıya gireceği gün, TİP'in Ankara ve Konya Ön seçim adayları da açıklanmıştır. Genel Yönetim kurulu üyelerinden İbrahim Çetkin, Halit Çelenk, Sina Pamukçu ve Şaban Erikten başka, Yazar Hüseyin Korkmazgil Ankara adayları arasındadır. Konya ön seçim adayları arasında ise Durmuş Ali Acar, Mustafa Ülkü ve Sâbri Kaplanın isimleri vardır.

İrili ufaklı bütün partiler, için de bulunduğumuz günlerde en çok ön seçimle uğraşmaktadırlar. 10 Ekime kadar devam edecek olan seçim mücadelesinin gerçek kadrosunu, rengini ve karakterini belli edecek olan ön seçimler, aday adaylarının yüreklerinde fırtınalar yaratırken, halkoyunun merak ve ilgisini de çekmektedir.

İzzet Gener

"Asayiş berkemâl', Beyfendi!

Asayiş

İşler yolunda

Geride bıraktığımız haftanın son günü Güneydoğu Anadoluda, Midyat - Kelburan arasındaki devlet kara yolu üzerinde iki adam bekliyor ve kaçak bütünden sardıkları sigaralarım tüttürüyorlardı. Vakit gece, yol ıssızdı. Yol birden, uzaktan hızla gelen arabanın farları ile aydınlandı- Yol üzerindeki iki adam sigaralarını tarlaya fırlattılar, yüzlerine maske geçirdiler ve ellerinde beliren silâhlarını gelen arabaya doğrultarak, durmasını işaret ettiler.

Önce yavaşlıyan ve sonra da zınk diye duran arabanın pencerelerinden içeriye bakan silâhlılar, içeride oturan adamı görünce bir an birbirlerine baktılar, fısıldaştılar. Biri, arabadaki adama:

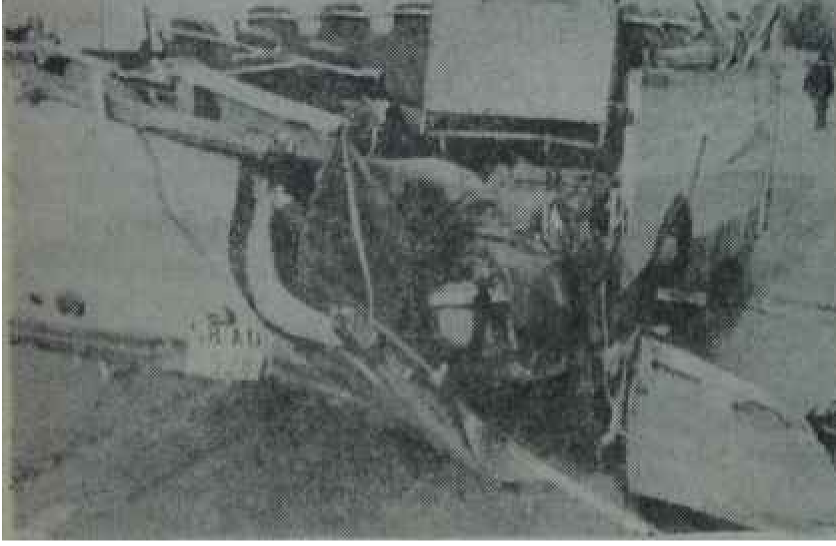
«— Sen milletvekilisin, geçebilirsin!" dedi.

Araba hareket dip, lâstikler "devlet yolu" üzerinde tekrar dönmeye başladığında saatler 22.00'yi gösteriyordu. Eşkıyaların lûtfu ile parasını ve canını kurtaran Türkiye Cumhuriyeti Mardin milletvekili Talât Oğuzun kalbi ise svinç ve hızla göğsünü dövüyordu.

Eşkiyalar biraz sonra, oradan geçen buğday yüklü ve Urfa plâkalı bir kamyonu durdurdular ve şoförün 6000 lirasını aldılar.

1965 Ağustosunda Türkiyede bu olayın bu kadarla kapanmasını, insaflı eşkıyaların tanıdıkları milletvekilini affetmelerini şükranla karşılamak ve herşeye rağmen devlet otoritesinin kurtulduğunu kabul etmek gerekir.

Hernekadar aynı gün Batı Anadoluda bir ilde, Sakaryada, Belediye Başkanı Vedat Önsalın 54 AH 002 plâka numaralı makam arabası münasebetsiz hırsızlar tarafından ve kapısı önünden çalındıysa da, vatandaşların, bu olayların cereyan ettiği gün bir basın toplantısı yapan İçişleri Bakanının sözlerine inanmaları, Hükümet aleyhinde menfi ve zararlı düşüncele-

Kazadan sonra otobüsün hali
Neredesin *otorite, neredesin asayiş!*

rin yerleşmemesi ' bakımından daha doğru olacaktır. Bağımsız İçişleri Bakanı İzzet Gener basın toplantısında; gazetelere akseden bu yakışıksız olaylar hakkında "çok inandırıcı" izahatta bulunmuş ve şu müjdeyi vermiştir:

"— Her türlü tedibir ittihaz edilmiş ve bütün yıkıcı faaliyetler polisin kontrolü altına alınmıştır!.."

Tabii, İçişleri Bakanı, Hükümet adına bunu söyledikten sonra, Beyşehir yolunda önceki gece bir taksi şoförünün öldürülerek 130 bin lirasının çalındığına, yine aynı gün İzmirde polisle çatışan esrarcıların şoför polisi ağır yaraladıklarına, aynı 24 saat içinde Urfada üç kişinin öldürüldüğüne yine İzmirde bir kahvede, "Bu kahvenin efesi benim- Burada en fazla bağırarak ben konuşabilirim!" diye bağıran kabadayının, tam bu şurada, A nayasanın tanıdığı konuşma özgürlüğünü -yanılarak- kullanmakta olan Yusuf Özbayı bıçaklıyarak komaya soktuğuna inanmak, "münafıklık" ve "kasıtlı muhalefet" yapmak olacak tır!.. Bu olaylar doğru olsa bile, İçişleri Bakanı İzzet Generin resmî teminatı da yalan olamıyacağına göre. bütün soygun, yaralama ve öldürme vakalarının, Bakanın dediği gibi, "polisin kontrolü altında" cereyan ettiği kabul edilmelidir!..

Doğum kontrolüne lüzum yok!

Son günlerde yurt çapında yayılan soygunculuk ve adam öldürme olay larının yanısıra, üstüste meydana çıkan ve halikta dehşet yaratan trafik kazaları hakkında, Türkiyedeki trafik işlerinin başlıca üç sorumlusundan biri, AKİS muhabirine şöyle dedi:

"— Trafik kazalarında normalin üzerinde bir artış yoktur- Yaz aylarında kazalar periyodik olarak artar. Aynı artış bu yıl da kendini göstermiştir. Geçen yılın aynı ayları ile karşılaştırırsak, bu yıl olağanüstü bir artış yok..."

AKİS muhabiri dayanamadı:

"— Beyfendi, olağanüstü bir durum var mı yok mu, bilmiyorum. Ama ben dün Konyaya bir günlük bir seyahat yaptım Giderken, yolda iki tane kaza gördük. İkişerden dört araba hurdahaş olmuştu. Biz de bir kaza atlattık. Hattâ, bu kadarla da kalmalı. Bir ara yolda durmuştuk, 100 kilometre hızla geçen bir kamyon arkadaşımının köpeğimi ezdi. Neyse, Konyağa vardık. Akşam döneceğiz. Bizi getirecek araba yolda park etmiş durumdayken, bir askerî Jeep gelip ön--en bindiriverdi. Kullanan ehliyetsizmiş. Dönüşte yol karanlıktı, hendeklere serpilmiş araba parçalaranı herhalde bu yüzden göremedik..." diyerek, 24 saat önce başından geçenleri açıkladı. Türkiyedeki trafik işlerinin başlıca üç sorumlusundan biri olan zat, bu açıklama üzerine artık kendini tutamadı ve daha açık konuştu:

"— Vallahi kardeşim, aslına bakarsan, bu memlekette bedava yaşıyoruz!"

Sonra, bütün çıplaklığı ile ve rakamlar vererek, içler acısı durumu anlattı. Üç saat süren bu konuşma sırasında yetkilinin bir ara, "Problemler o kadar geniş, o kadar büyük ve o kadar şümullü ki, üç gün durmadan konuşsak bitmez" diye dert yandığı bu mesele gerçekten karışık ve geniştir.

Dünya birincisiyiz

Trafik kazalarında memleketimiz dünya birincisidir. Bütün ülkeler arasında, otomobil sayısı ve trafik ke safeti bakımından yapılan bir karşılaştırmaya göre ,1981 yılında memleketimizde, 1 milyon "taşıt - kilometre"ye -bu, trafik karşılaştırmalarında kullanılan ölçüdür- 0.47 ölü düşmüş tür. Böylece elde ettiğimiz dünya birinciliğinde o yıl bizi, 0.41 ölü ile Yugoslavya takip etmiştir. Yugoslavyadan sonra gelen İtalyada bu rakam 0.17'ye düşmekte, 0.11 ile Almanya, 0.08 ile Norveç, 0.07 ile Danimarka ve 0.06 ile İngiltere çok küçük oranlara inmektedirler.

Amerika ile Türkiye arasındaki karşılaştırma bu konuda daha iyi bir fikir vermektedir. Yılda 38-40 bin kaza olan Amerikada, Türkiyedeki kaza oranının gerçekleştiği düşünülse, bir yılda 450 bin kişi ölecektir. Yani arabalar Türkiyede Amerikadakinden 10 defa daha fazla kaatildir.

Memleketimizde 240 bin motorlu vasıta vardır. Bu rakamın en az % 10 u, hurda ve normal standartlara göre, "kullanılması çok tehlikeli" durumda olan arabalardan meydana gelmektedir. Buna karşılık, memleket» mizdeki trafik memuru sayısı sadece 1450'dir. Üstelik bunların büyük bir kısmı, masa başında veya başka hizmetlerde çalışmakta, yıllık izin kullananlar ve hasta bulunanlar da hesaba katılırsa, herhangi bir anda kara yollarında fiilen çalışan trafikçi sayısı 1450'ün yansına inebilmektedir. 1450 rakamına göre hesaplanırsa, bir trafik memuruna 176 vasıta ve 350 kilometrelik yol dilimi düşmektedir. Fiilen çalışan memur sayısına göre hesapladığımız takdirde ise, bir trafik memuruna, rahat rahat, 500'e yakın vasıta ve 700 kilometrelik yol dilimi düşecektir. Oysa Batı ülkelerinde bir

trafik memuruna düşen yol dilimi 50 kilometreyi **pek az** aşmaktadır.

Görülmektedir ki, Batı ülkelerine göre takriben 10 misli fazla **kaza** yapılan Türkiyede -tuhaf bir tesadüf! - aşağı yukarı 10 misli az tedbir alınmaktadır.

Üsteldik, yıllardanberi, Türkiyenin yolları fazlalaşır, vasıta sayısı misliyle artarken, trafik için harcanan paralar ve çalışan teşkilât hiç değişmeden, aynı seviyede kalmıştır.

Bu durumun tabii sonucu, yıldan **yıla** kaza sayısında görülen düzenli artıştır. 1954-63 arasında kaza sayısında vukubulan artış şöyledir:

1954: 8619, 1955: 7493, 1956: 7397. 1957: 7816,1958: 6956, 1980: 7578,1960: 1986, 1981: 10.269, 1962, 11.760, 1963: 12.619. Bakamların söylediği gerçek, 10 yılda kaza sayısında iki mislini aşkın bir yükselime olduğudur. Aynı dev rede motorlu vasıta sayısı da 102 hinden 221 hine yine iki mislinden fazlayükselıniştir. Vasıta sayısı artarsa, kaza sayısının aynı oranda artmaması için yapılacak iş, tedbirleri de aynı oranda arttırmaktır. Eğer bu yapılmaz, tedbirler sabit kalırsa, araba sayısı ne kadar artarsa kaza sayısı da aşağı yukarı aynı oranda artacaktır.

Bu istatistik gerçeklere memleketimize has birtakım özellikler de eklenmekte ve facia böylece büyümektedir. Bu özelliklerden biri, sosyal sebeplere ve devlet otoritesi eksikliğine dayanan bir hastalıktır: Rüşvet!.. Hele trafik kontrollerinde bu hastalık alabildiğine gelişip serpilmiştir. Rüşvetin bu alanı fazlaca sarmasının bir sebebi, trrafik memurlarının çok az ücret almaları, fakat görevleri icabı büyük yetkiye sahip olmalarıdır. 400-500 lira aylıklı bir memur, cezası binlerce lirayı bulan bir kaide riayetsizliğini yakalar da, "Al şu 100 lirayı da. idare et!" teklifiyle karşılaşırsa, elbette ki mukavemette büyük güçlük çeker. Çünkü bu memur o anda, belki de, evinde hasta yatan çocuğuna 30 liralık ilâcı alamamanın veya bunun gibi bir derdin acısını çekmektedir

Siyaset işe karışınca..

"Bütün bu sebepler yetmezmiş gibi, can ve mal güvenliğini- sağlayabilmek için dar imkânlarla çalışmaya uğraşan müesseselere siyaset de karıştırılmakta ve işler tamamen çıkmaza gitmektedir. Bunun en son örneği, bundan önceki İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğanın zamanında cereyan etmiştir. Olay. belediyelere trafik tesisleri için her yıl bir fondan ayrılan paranın dağıtımında ortaya çıkmıştır. Ötedentoeri bu paraların trafik harcamalarında değil, parasız belediyelerin meselâ câri masrafların da kullanılması bir dert konusudur. Bu fondan son olarak dağıtılan milyonlar tutarındaki bir meblâğ Ankara, istanbul ve İzmir gibi büyük Belediyeler tarafından bile trafiğe değil, başka alanlara sarf edilmiştir. Akdoğanın ayrılacağı günlerde, çeşitli belediyeler bu fondan yararlanmak için tekrar müracaat etmişlerdir. Fonun kullanılışında söz sahibi olan Komisyon üyeleri müracaatları incelemişler, verilecek paranın yine başka alanlara gideceğini sezerek, red yoluna gitmek istemişlerdir. Ancak bu noktada, büyük siyasi Akdoğan, seçim öncesinde belediyeleri memnun etmek gerektiği düşüncesiyle Komisyona baskı yapmaya kalkışmıştır. Akdoğanın ısrarlı baskısı karşısında dayanamıyacaklarını hisseden Komisyon, üyeleri, bu beladan ancak izin ve rapor alarak sağa sola dağılmakla ve Komisyonun toplanmasını engellemekle kurtulabilmişlerdir.

Bunun gibi örnekler az değildir. Hele son günlerde, IV. Koalisyon Hükümetinin alabildiğine gevşek tutumu, en ufak bir tedbir eksikliğini ve ihmali bile cezasız bırakmıyan trafik ve asayiş konularını bugünkü duruma getirmiştir.

Bugünlerde, her sabah gazetelerini açan vatandaşlar, Doğuda kaç arabanın soyulduğunu, kaç kişinin öldürüldüğünü, Ankara - İstanbul yolunda çarpışan otobüste kaç kişinin öldüğünü okumakta ve "acaba tanıdık var mı?" diye heyecanla ölü listelerini incelemektedirler.

IV. Koalisyonun kuruluşunda çok sözü edilen Seçim Hükümetinin ne menem şey olduğu, vatandaşlar tarafından sadece manen değil, soygunlarda uçup giden paralarla, kazalarda kopan kol ve bacaklarla, aynı zamanda maddeten de anlaşılmaya başlanmıştır.

Fakat biraz pahalı bir usûlle!

Trafik kazasından az sonra otobüs ve kamyonun hali
Heba olan: Millî servet

Rusya

Pazartesi

O sabah gözlerimizi, bizim Adananın iyi otellerinden birine benzer bir otelin iki odalı, banyolu dairesinde açtık. Odalar basit döşenmişti, yataklar ufalttı ve ne fazla rahat, ne fazla rahatsızdı, Geceden bıraktıkları kapalı şişe içindeki renkli şerbetler masanın üzerinde duruyordu. Banyodaki havlular temizdi, fakat renkleri grileşmişti. Pencerelere basma perdeler kon muştu. Başka bir benzerlik, açık balkon kapısından içeri dolan sıcak, ağır ve rutubetli havaydı. Bâkû yaza girmişti.

Kahvaltımızı odamızda yaptık. Kahvaltıda yoğurt da getirdiler. Tabii havyar eksik değildi. Bâkûda havyar, Moskovadakinden de 'iyi ikram". Biraz sonra Oktay gelip bizi alacaktı ve Bâkûdan otuz kilometre kadar mesafedeki Sumgaite gidecektik.

Sumgait bundan onbeş yıl kadar önce kurulmasına başlanılmış bir şehir. Bu şehirler, bugünkü Sovyetler Birliğinin bir özelliği. Geniş arazileri üzerinde ruslar bir sanayi merkezini şehriyle ve âdeta halkıyla birlikte kuruyorlar. Sumgait öyle kurulmuş.Önce elektrik santralıyla başlamış, sonra bir çok fabrika ona eklenmiş. Şimdi sentetik kauçuk fabrikasından boru fabrikasına, Sumgait Azerbeycan Cumhuriyetinde belli başlı sanayi merkezlerinden biri.

İri, siyah Zimimizin içinde, petrol kuyularının arasından geçerek -bu petrol kuyuları Bâkûnun tabii manzarasına dahil gibi bir şey- yeni beldeye vardık. Yolda Oktay, oranın buranın isimlerini söyledi: Samur nehri kanalı, Hurdacı ilçesi, suni Ceylanbatan gölü.. Hepsi türkçe. Sumgaitte, Belediyeden aldığımız rehber Zarife Salahova da. tıpkı Oktay gibi mükemmel türkçe konuşuyor- Genç kadın. Azerbeycanın tanınmış bir halk ressamı olan Tahir Salahofun kızkardeşiymiş.

Sumgaitte ilk göze çarpan, hattâ fabrikalardan bile evvel, çocuk. Sumgait bütün Sovyetler Birliğinin en bol çocuklu şehri. Zaten nüfusun ortalama yaşı 27 ile 29 arası. Sovyetler Birlisinin 47 milletinden gençler onbeş yıldır bu yeni beldeye dolmuşlar ve orasını doldurmuşlar. Her kadının ya karnında, ya kucağında bir çocuk. 12 çocuklu annelere "Kahraman Anne" lisanı veriliyor. Bir yandan yükselen fabrikalar, bir yandan görülmemiş hızla inşa edilen ikametgâhlar, bir

Bakü ve bâkûlu
Petrol kokan toprak

yandan mütemadiyen artan nüfus. Sumgaitin karakteri, bu. Bu karakteri gördükten sonra Sovyetlerin, kendi sistemleri içinde işsizlik diye bir mefhuma yer olmadığı iddialarına inanmak, her halde, bizim, nedense, Sovyetler Birliğinin her şeyini olduğu gibi değil de mutlaka fena göstermek azmindeki belirli yayın organlarındaki "Sovyet Rusya feci bir işsizlik tehlikesiyle karşı karşıya" iddiasına inanmaktan daha kolay.

Sovyetler Birliğinde sanayi merkezleri adam arıyor. Bunu ilerde, Sibirya-. da da görecektim. Sıkıntısı çekilen işsizlik değil, işçi. Bu işçiye emeğinin gerçek karşılığı veriliyor mu? Ha, bakınız, onun tartışmasını yaparım. Yaptım da ve anlatacağım. Ama Sovyetler Birliğinde, bizim anladığımız mânada bir işsizliğin bulunduğuna inanmak için bu memleketi hiç görmemiş olmak lâzım. 12 çocuk annelerine nişan vermekle işsizlik âfeti kolay bağdaşır bir tutum değildir.

Petro - kimya kombinasının 42 fabrikasını uzaktan gördükten sonra bir fabrikayı gezmek istedim. "Hangisini gezelim?" dediler.Önünden geçmekte olduğumuzu gösterdim:

"— Bunu!"

"Pek âlâ" dediler. Azerbeycan Lenin Boru İmal Fabrikası imiş. Kapısında beli tabancalı, yaşlı, tipik bir rus kadın vardı. Erkek gibi otoriter görünüyordu. Oktay ve Leonid, Zarife ile birlikte arabadan inerek sorumlulardan fabrikayı gezmek için müsaade istediler. Ancak bu müsaade iledir ki beli tabancalı nine, demir kapıyı açmaya razı oldu. Girdik.

Sovyetler Birliğinde, her iş yerinde, bir defa Leninin bir heykeli, en azından bir büyük ve renkli portresi var. Dört bir taraf, çalışma ve komünizm üzerine sloganlarla, dövizlerle dolu. Bir köşede daima, kadınlı erkekli işçi resimleri görülüyor. Bunlar, Emek Kahramanları. Belirli bir süre içinde en fazla çalışan işçilerin resimleri şeref köşesine konuluyor. Kendilerine bir de nişan veriliyor. Ücretler emek karşılığı olduğu için bunlar daha fazla para da alıyorlar.Yani, mesai teşviki için maddî ve manevi tarafıyla bir sistem.

Fabrikayı gezdiğimiz saat yemek tatili saatiydi. Gerçi bazı vardiyalar

çalışıyorlardı. Ama bahçede ve atelye kapılarının önünde işçiler duruyordu. Bunlar, kılık ve kıyafetleri itibariyle, bir amerikan veya alman fabrikasının işçilerinden ziyade bizim tip memleketlerin işçilerine benziyorlardı. Bir boru fabrikası işçisinin iş elbisesi pırıl pırıl ve ütülü olmaz tabii. Ama bunlarinki lüzumundan fazla bakımsız, kirli ve eskiydi. Kendileri traşlı ve oldukça hırpaniydi. Fabrikanın içi de pisti. Bir lâubalilik insanlarda ve *iş* yerinde seziliyordu. Azerbeycan Lenin Boru İmal Fabrikası 12 senelikmiş. 1961'de bütün üniteleri tamamlanmış. Makinelerin modern ve mükemmel olduğunu söylediler. İnanırım. Bu sanayide Sovyetler çok ileriler. Ama 12 senelik fabrika eski yüzlü ve kirli görünüşlüydü. Eksikliği hissedilen, bakımdı. Bilmiyorum bunu, fabrikanın kimsenin malı olmamasına mı vermeli? Bilmiyorum, bunu, komünizm - kapitalizm farkına mı bağlamalı? Bir çiçekle yaz olmadığı gibi bir fabrikayla da sistem felsefesi yapılamayacağı tabiidir. Onun için bu, bir fikir değil.' Bir müşahede, bir tesbit.

Fabrikadan sonra, mantar gibi biten mahallelere gittik. Şehir yepyeni olduğundan yollar, caddeler adeta cetvelle çizilmiş. Çocuğa verilen önem 22 okul, 35 çocuk bahçesi, 12 kreş bulunmasıyla kendini belli ediyor. Bir kapalı sinemanın önünden geçtik. Gençler üç ayda yapmışlar. Bina yükseltmekteki sürat inanılacak gibi değil, İkametgâh zorluğunun sıkıştırması bunun başlıca sebebi.

İşçilerin oturdukları blok apartmantara geldiğimizde. Sovyetler Birliğine vardığımızdan bu yana ilk defa:

"— Bir dairenin içini görebilir miyim?" dedim.

Leonid ve Zarife önce birbirlerine, sonra Komünist Parti üyesi Genel Sekreter Oktay Salamofa baktılar. Ruslar yabancı ahbaplarını dahi pek evlerine çağırmıyorlar. Oktay, gayet rahat:

"— Tabii" dedi.

Lââlettayin bir apartmanın laâtettayin bir penceresini gösterdim:

" —Bu daireyi gezmek isterdim."

Sabit Orucef Metin Tokere bilgi veriyor
İdeoloji emperyalizm: Evet! Petrol emperyalizmi: Hayır!

Oktay şoföre durmasını söyledi. Sonra bana:

"— Bakalım, içerde kimse var mı? Burada karı ve koca, ekseriya çalışırlar da.." dedi.

Talihimiz varmış. Gösterdiğimiz pencerenin ait olduğu dairenin kapısını çaldık. Açıldı. Ev sahibesi genç bir kadındı. Yanında, iki yaşlarında bir erkek çocuk, kıvır kıvır sarı saçlarıyla şirin bir şey, yalınayak dolaşıyordu. Kadın temizlik yapmakla meşguldü. Bizim takımla rusça bir şeyler konuştular. Kadın güldü. Rusmuş. Onun için azerice bilmiyormuş. Oktay "Buyursunlar, gezsinler diyor" dedi.

İki odalı, küçük bir daireydi. Dört kişi oturuyorlarmış. Bir kan koca, kadının kız kardeşi ve adamın babası. İki odada da iki yatak vardı. Mutfak pek basitti." Ortada bir masa duruyordu. Yemeği orada yiyorlarmış. Minicik bir hol ile aynı ebadda banyo daireyi tamamlıyordu. Fakat evde radyo, buz dolabı, televizyon ve gaz ocağı vardı.

Sonradan, aynı şekilde. . -yani bir yerden geçerken arabayı durdurdum. "burasını görmek istiyorum" dedim, "peki" dediler- Soçide bir sovkozda bir aparatman dairesini, Kafkasyada bir köy evini -evin sahibi Trabzondan gelme bir ermeni çıktı, türkçe konuştuk, bal yapıyorlardı, ikram ettiler, nefis bir şeydi, onlar sekiz kişilik bir aileydi-, Bayal gölü kenarında bir balıkçı evini ve kimsenin haberi olmaksızın Moskovada, bizim otelin gerisindeki bloklardan birinde bir daireyi, nihayet Sibiryada, Bratskta, bir kamyon şoförüyle taze eşinin sahip bulundukları bir daçayı gezdim. Daça hariç, her birinde bu dört âlet mevcuttu: radyo. buz dolabı, televizyon ve gaz ocağı.İki tanesinde bir âlet daha, bir kenarda duruyordu: Dikiş makinesi. Bratsktaki genç ev sahibesine niçin radyodan başka bir şeyleri bulunmadığım sordum. Evi 350 rubleye almışlar. -35 bin lira-. Kocası, ayda 250 ruble kazanıyormuş. Evin taksidini henüz bitirmişler. Genç koca "Şimdi, bir televizyon istiyoruz" dedi. Kadın fena halde horozlandı:

"— Ne münasebet? O meseleyi konuştuk ya.. Önce buz dolabını alacağız."

Bu ev, yanındaki küçük bahçesiyle genç çiftin çocuklarına kalacak. Bir de küçük Moskoviç arabaları varmış. O da kalacak. Bunlar, Sovyetler Birliğinde miras hakkına dahil.

Bâkûya döndüğümüz zaman saat iki olmamıştı. Oktay, şehri görmek te-

teyip istemediğimizi sordu."Memnunlukla" dedik. Arabadan inmeksizin mahalleleri, âbideleri, caddeleri dolaştık. Şehrin içinde bile petrol kuyularının arasından geçiyorduk. Kuyu, kuyu, kuyu.. Sonra, ortasında Kirofun heykeli bulunan, şehre hâkim, uçsuz bucaksız Hazer denizine bakan, bir tepenin üzerindeki parka geldik. Bakü ayaklarımızın altındaydı. Bir tarafta liman görünüyordu. Öteki tarafta, denizin üzerindeki petrol kuyuları vardı. "Aman, bir film çekeyim" dedim.

Filmi çekiyordum ki bizi gezdiren Zimin yaşlı, sağlam yapılı, sert çizgili, beyaz saçlı şoförü yanımda bitti. İşaretle, makinemi petrol kuyularından yana değil de, öteki tarafa çevirmemi söyledi. Kuyuların filmini çekmemi istemiyordu.

Bu, bugün Sovyetler Birliğinde bir eski komünistin ruh haletidir. Bu, yaşanmış ama kapanmış bir devrin hatırasıdır. Nitekim bir gün sonra Hazerin ortasındaki Neft Taşlarına gittiğimizde genç mühendisler "burasını da çek, burasını da çek" diye etrafımızda pervane olacaklardı, başka kuyuları, hattâ hava alanlarında o güzelim İlyuşinlerle Tubelovların filmini çekecektim de kimse karışmayacaktı. Ama ihtiyar şoför için uzaktaki bir kaç petrol kuyusunun filmini bir yabancının çekmesi, Sovyetler Birliğinin güvenliğini tehdit eden bir hadiseydi. Gülerek "Peki" dedim. Memleketinin güvenliğini sağlamış bir adamın kalp huzuruyla arabasına döndü.

Öğle yemeğini otelin lokantasında yiyecektik. Zaten Bâkûda kaldığımız süre, yemeklerimizi hep, bu İnturist Otelinde yedik. Bizim Anadolu şehirlerinde olduğu gibi Bâkûda da, doğru •dürüst yemek yenilecek yerler fazla değil.

Oktay bize, Azenbeycanın hususiyeti olan yemeklerden ikram edeceğini söyledi. Lüle kebap ve nar şarabıyla "bastırma kebap" ısmarlamıştı. Konyak mı, votka mı içeceğimizi sordu. Komşularımız -ister rus, ister azerî, ister Sibiryalı olsunlar- konyağı yemekten önce, votka içer gibi, yani kadehi doldurup bir hamlede içiyorlar ve yemekte de ona devam ediyorlar. Hattâ Bakûdan ayrılacağımız gün, sabah kahvaltısını ettiğimiz aynı lokantada, sabah kahvaltısı sırasında üç albayla bir binbaşının iki şişe konyağı devirdiklerini görecektik.

Bâkûda yemekleri, bizim güney şehirlerimizde olduğu gibi pideli ve elle yiyorlar. Oktay da öyle yaptı- Bilhassa kebapları parmaklarının ucunda çevirip pideye sarıyor, ağzına atıyor, o lokmayı bitirdikten sonra da parmaklarını zevkle yalayıp temizliyordu.

Kirofun heykeli Bâkûya bakıyor

Kızgın şoförün hikâyesi

Lezzetli bir yemek yedik. Yemek, her halde, meşhur Sovyetskayadaki yemekten iyiydi. Yemekte, iki günlük programı konuştuk. Ben, Bâkûnun yüz kilometre açığında, Hazerin ortasında, Neftyanye Kamni dedikleri petrol sahasını görmek ve Moskovada, Sabit Orucefin başladığı "petrol dersi"ne devam etmek istedim. Oktay öğleden sonra, şehirdeki Deniz Petrolü Dairesine gidebileceğimizi, orada bütün arzu ettiğim bilgiyi alabileceğimi, şehrin hemen önündeki, o şoförün bana filmini çektirmek istemediği deniz kuyularını gezebileceğimizi söyledi. Neftyanye Kamni -Neft Taşları- bütün bir günü alacaktı. Onun yerine, yarın, daha bir çok yeri görebilirdik. Meselâ bir göl vardı. Oraya gidebilir, gölde yüzebilirdik. Ben Neft Taşlarında ısrar ettim. Oktay memnun olmadı. Beni vazgeçirmek için çalıştı, fakat muvaffak olamadı. "Peki, ne yapalım, gideriz" dedi. Sonra, acıklı acıklı ilâve etti:

"— Vapur üçbuçuk saat sürer. Hazer, hemen daima fırtınalıdır".

İçimden "Vay komünist, bana Neft Taşlarını göstermek istemiyor" dedim. İşte, benim inadım onunkini yenmişti- Ama ertesi akşam, kendi kendime çok güldüm. Zavallı Oktayı deniz tutuyordu. Bütün gayreti ondandı. Nitekim, bize nazaran hava hiç fırtınalı olmadığı halde, dönüşte biraz sallandık diye Oktaycağız vapurda başını kaldıramadı, gece de evinde yattı kaldı.

Sovyetler Birliği büyük bir petrol memleketi .Petrolün Sovyet Rusyada kalbi de, Bâkû. Bâkû, petrolün Rusyada çıktığı ilk yer. Bir zamanlar, Rusyanın petrolünü Bâkû verirmiş. Şimdi. Hazerdeki sahaya rağmen Bâkû diğer bazı yeni bölgelere nisbetle geride. Ama ,bütün Sovyetler Birliğinin petrol mütehassısları azeri veya Bâkû tahsilli denilse yeridir. Bunların hemen hepsiyle türkçe konuştuk. Çoğu *genç,* akıllı, idealist kimseler.

Şüphesiz ki Amerika da büyük bir petrol memleketidir. Ama Rusya ile Amerika arasında, bizi ve dünyayı ilgilendiren bir önemli fark var. Petrol, Amerika için, bir emperyalizm sebebi. Amerikan emperyalizminin çok yerde

bir komünist propagandası olduğundan zerrece şüphe etmemek lâzım. Bizim kriptoların dil pelesengi bu emperyalizmi Coca-Cola'da aramak, öküz altında buzağı aramaktır. Nihayet her ticarî teşebbüs azami kârı hedef sayar. Mesele, o. kârı makul ölçüde tut mayı müşterinin beceimesidir.

Ama, Amerika için petrol başka. Amerikan şirketlerinin sattıkları petrolün tek kaynağı Amerika değildir. Veneaüelladan Suudî Arabîstana. Amerika, petrol peşinde dünyanın dört bucağına el atmıştır. Amerikan petrol şirketleri dünya çapında teşkilât olmak lüzumunu bundan dolayı hissetmişlerdir.

Sovyetler Birliği kendi petrolünü kendi topraklarında çıkarıyor. Büyük fark, bu. Sovyetler Birliği bir kıta. Sovyetler Birliğinin elindeki teknik imkânlar inanılmaz güçte. Bu imkânlar şimdi o kıtada kullanılıyor. Onun için, petrol konusunda bîr sovyet emperyalizmi yok. Sovyetler Birliğinin 1964 yılındaki petrol istihsali 223 mil-' yon ton. 1965'te bu, 242 milyon ton olacak. Memleketin kendi ihtiyacı 190 milyon civarında. Üst tarafı ihraç metal. İstihsal 1966'da 262, 1970'de 950 milyona yükselecek. Tabii, ihtiyaç o zamana kadar bir belirli nisbette artacak. Ama gene de, ihraç için ayrılacak kısım çok daha fazla kabaracak.

Bugün sovyetler Tataristandan 70, Başkiristandan 43, Kuybişeften 33, Bâkûdan 21 milyon ton petrol çıkarıyorlar .Bunlar dev rakkamlar- Moskovada Petrol Komitesi 1. Muavini iki bölgede yeni faaliyet gösterdiklerini söyledi: Batı Sibiryadaki Tümenskaya ve Batı Kazakistan. Buralardan, şimdi Tata--istandan aldıkları petrolden fazlasını alırlarsa şaşmayacaklar. Meselâ Bâkûda, sahalar genişliğine bitmiş.» Orada, derinliğine gidiyorlar. Yeni bölgelerde tabii evvelâ genişliğe gidilecek, belki yıllar sonra derinliğe gitmek gerekecek. Düşünmek lâzımdır ki Bâkûda. petrol 124 seneden beri çıkmaktadır. Ramana denilen bölgede 1840'da bulunmuş. Tabii, hemen yabancılar el koymuşlar. Önce bir Azerbaycan şirketi kurmuşlar, sonra ingiliz Nobel Brothers firması 1920'ye kadar servetin kremasını almış. 1920, İhtilâlin yabancı şirketleri tasfiyesi yılıdır-

Rusyada petrol istihsalinin nasıl geliştiğine dair bir kaç rakkam: 1913 te 10,2 milyon ton. 1940'da 31 milyon ton. Harp ve 1945: 19 milyon ton. Sonra, baş döndürücü yükseliş: 1950'de 38, 1955'te 71, 1960'da 148. Tabii, hep sovyet gayreti.

Sovyetler bilgilerini ve âletlerini bugün bir çok memleketin emrine, daha doğrusu hizmetine vermiş durumdadırlar: Hindistan, Küba, Habeşistan, Mısır, Afganistan, İran. Kazı âletlerini Amerikaya bile satıyorlar. Rus mütehassısları gidiyorlar, yerli petrol sanayiine veya araştırmasına yardım ediyorlar, sonra dönüp memleketlerine geliyorlar. Bir imtiyaz, bir nüfuz peşinde değiller. Sebep: Kendilerinde petrol çok. Tabii, bütün Demir Perde gerisi memleketleri, eğer petrolleri varsa. Rusyadan faydalanıyorlar. Rumanya, Bulgaristan, Doğu Almanya.. Bu, teknik yardım.

Ama asıl, Sovyetler Birliği hemen bütün memleketlere petrol satıyor. Bu. sadece basit bir ticaret. Bize petrolü Batı Almanyaya nisbetle yüzde 35 faz la fiyata satan amerikan şirketleri fiyatlarını orada niçin indiriyorlar? çünkü Batı Almanya, yılda 3 milyon ton xus petrolü alıyor ve piyasasında bir rekabeti ayakta tutuyor. İtalya. 7 milyon ton alıyor. Bizim yıllık ihtiyacımızın iki misli. Onun için, kartel italyaya diş geçiremiyor. Fânlandiyanın petrol ihtiyacının yüzde 90'ını Rusya karşılıyor. Danimarka ve Norveç beşaryüz bin ton petrol alıyorlar. İsveç, 3 milyon. Fransa, 2-3 milyon) Yunanistanın kullandığı petrolün yüzde 40ı Rusyadan gidiyor. Güney Ame—rikaya ihraç edilen petrol, şimdiye kadar 50 milyon tonu bulmuştur. Avusturya yılda 500 bin ton alıyor, ispanya. İngiltere, Japonya, bir çok Asya ve Afrika memleketi Sovyetler Birliğinin müşterisi. Eğer rusların elinde atom bombası olmasaydı amerikanları kim tutabilirdi? Rus petrolü olmasa, aynı şekilde, Karteli durdurmak imkansızlaşırdı. Akıllı bütün memleketler rus petrolünü bir subap diye kullanmaktalar.

Sovyetler Birliği petrolü umumiyet le kliringle satıyor. Batı Almanya, konvertibl kliringi seçmiş. Sovyetler Birliğinden petrol almanın başka avantajı var. Ruslar kendi memleketlerinden çıkardıkları petrolü sattıkları için bir takım siyasî konjonktür hesapları yapmıyorlar. Suudî Arabistandâ Suud gidip Faysal geldi mi veya Kuveytte bir hükümet krizi oldu mu Kartelin fiyatlarında, tutumunda, teslimatında oynaklık mukadderdir. Sovyet petrolü için bu yok. Bundan dolayıdır ki komünizmle hiç ilgisi bulunmayan, komünizmi en büyük tehlike sayan memleketler, meselâ bir Batı Almanya ruslarla petrol ticaretini başarıyla yürütüyor.

Moskovaya dönüşümde ileri gelen ruslar bana diyeceklerdir ki: "Petrol konusunda ne isterseniz yapmaya hazırız." Benim gördüğüm, istihsal sahasında amerikalıyı çıkarıp yerine başka milleti koymanın âlemi yoktur. Türk petrolünü en iyi türkün çıkardığı artık sabit olmuştar. Amerikalı surat asarsa Sovyetler Birliği bu işte 'bize malzeme gönderir, mütehassıs gönderir. Onları, biz çalıştırırız. Kendi hesabımıza. Fakat petrol satın almada mut-, laka aklımızı batı almanlar, isveçliler, fransızlar, italyanlar kadar toplamamız millî menfaatimizin en basit icabıdır. Rus petrolünün, fiyat olarak tonu 9-11 dolar arasındadır. Sovyetler Birliği bu ticareti bizimle en elverişli ödeme şartlarıyla yapmakta fazla müşkilât çıkarmaya hevesli görünmemektedir.

Bu, rakkamlar, hesaplar. Neft Taşlarında, sovyet tekniğini ve onun. sahiden harikalarını göreceğim.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

A. B. D.

"Gazap üzümleri"

Geride bıraktığımız haftanın sonunda, Birleşik Amerikanın doğu kıyısındaki Los Angeles şehrinin arka sokaklarında dolaşmaya cesaret edebilenler, kendilerini sanki bir savaş alanının içine düşmüş sanıyorlardı. Yollarda karşılıklı siperler kurulmuş, binalar yakılıp yıkılmış, dükkânlar yağma edilmiş ve yollar, parçalanıp tersi yüzüne getirilmiş otomobillerle dolmuştu. Evet herşey, buralarda göğüs göğüse, amansız bir çarpışmanın geçtiğini gösteriyordu.

Los Angeles'in iri yapılı polis müdür yardımcısı Ed Walker'e bakılırsa, savaşı polisler kazanmıştı. Bununla beraber, Walker bir yandan durmadan işleyen telefona cevap vermeye çalışırken, öteyandan da durumun bâlâ nazik olduğunu, çarpışmanın her an yeniden başlayabileceğini kabul ediyor ve etrafını çevreleyen gazetecilere, «eğer bu işin içinden yüzümüzün akıyla, çıkabilirsek, hepinize birer içki ısmarlayacağını» diyordu. Daha yüksek kademede, şehir yöneticileri eyâlet kuvvetlerini yardıma çağırıp çağırmamayı tartışıyorlardı. California Valisi Edmund G. Brown ise, Yunanistanda geçirdiği tatilini yarı da kesip Birleşik Amerikaya dönmüş, Başkan Johnson'la ilk telefon konuşmasını bile yapmıştı.

Rüzgâr eken fırtına biçer '

Ünlü sinema sitesi Hollywood'un bulunduğu şehir olarak şöhret yapmış Los Angeles'te geçen hafta sonu polislerden eyâlet valisine herkesi uğraştıran, şehrin bütün bir mahallesini yakıp yıkan, birçok yerlerdeki büyük mağazaları yağma edenler, bu zengin beldenin kenar sokaklarına sıkıştırılmış zencilerden başkası değildi. Şu satırların yazıldığı sıralara kadar otuzu aşkın insanın ölümüne, yüzlerce insanın yaralanmasına ve binlerce kişinin tutuklanmasına yol açan olaylar, geçen Perşembe gecesi, bir trafik polisinin, sarhoş araba kullanan Marquette Frye adındaki genç bir zenciyi tevfik etmesi üzerine başladı. Polis Frye'ı karakola götürürken 500 kadar zenci trafik arabasının etrafını çevirdiler ve sarhoş genci polisin elinden almak istediler. Bu arada havada taşlar ve şişeler uçuşmaya başladı, zenciler yoldan geçen öteki arabalara saldırdılar, olay yerine gelen polis arabalarının çoğunu devirdiler. Polis raporlarına bakılırsa, o gecenin bilançosu, devrilmiş 60 araba, 19'u polis olmak üzere 30 yaralı, 26 tutuklu ve giderek büyüyen bir huzursuzluktur.

Cuma sabahı güneşin ilk ışıklarıyla birlikte, yaşadıkları arka sokaklarda öbek öbek biriken zenciler, şehire yayılmaya başladılar. Bunu haber alan görevliler, polis birliklerini zenci mahallesinin çevresine yerleştirdiler ve bir olayın çıkmasını önlemeye çalıştılar. Fakat, yüzyıllar boyunca beyazların ektikleri rüzgâr o kadar kuvvetliydi ki, alınan tedbirlerin hiçbiri fırtınanın patlamasına engel olamadı ve rüzgâr ekenler fırtınalarını, biçmeye başladılar." Böylece geçen Cuma günü, Los Angeles şehri, Birleşik Amerikadaki zenci ayaklanmalarının en korkuncuna sahne oldu. Ayaklanma sırasında çıkan yangınların sayısı bine yakındır. 600 polis ile 5 bin eyâlet muhafızı, zencilerin yakıp yıkmasını, yağmalarını önlemekte büyük güçlükler çekti. Şu satırların yazıldığı sırada, Başkan Johnson, eğer ayaklanma yeniden başlayacak olursa, Los Angeles'e askerî • birlikler yollayacağını bildirmiştir. Yangınların yol açtığı zarar, 175 miyon dolar olarak tahmin edilmekte, bunun dışında milyonlarca dolarlık malın yağma edildiği, yüzlerce arabanın tuzla buz olduğu bildirilmektedir. Şimdiye kadar hafif hafif esen rüzgârlar, şimdi gerçekten kuvvetlenmiştir.

Silâhçılara gün doğdu

Geçen haftanın sonunda Los Angeles'te olup bitenlerden en kârlı çıkanlar hiç şüphesiz, ateşli silâh satan dükkânlardır. Yağmalar sırasında bu dükkânlara dokunan çıkmadığı gibi, dehşete düşen beyazlar kendilerini koruyacak bir tabanca veya bir tüfek alabilmek için kuyruğa girmişlerdir. Bir dükkân sahibi, «bunca yıllık hayatımda böyle şey görmedim» demektedir.

Los Angeles'in aklıevvel yöneticilerine göre, bu olayların nedeni hemen hemen yok gibidir, herşey birdenbire karışmıştır. Onlardan daha az akılla olmayan bazı psikologlara göre de, bütün olup bitenlerin başlıca suçlusu sıcaklardır. Şehirde bir haftadır hüküm süren nemli sıcaklar, geceleri kendilerini sokaklara atan zenciler üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır! Ancak, bütün bu saçmalıkların yanısıra, olaylara olduğu gibi bakmasını bilen ve ne kadar acı olursa olsun ,gerçeği söyleyenler de yok değildir.

Geçen yüzyıllarda getirildikleri Afrikadan Birleşik Amerikanın güneyine yerleştirilen ve orada köle olarak kullanılan zencilerin bu ülkenin Batı kıyılarına göçmeye başlamaları, oldukça yakın zamanlara rastlamaktadır. Los Angeles'e zenci akını, bundan çok kısa bir süre önce, İkinci Dünya Savaşından sonra başlamıştır. Bu zengin şehrin 2.5 milyonluk nüfusunun 350 bin kadarı zencidir. Los Angeles'e ilk gelen zenciler şehrin fakir bir semti olan "Watts'da yerleşmişler, takat akın çoğaldıkça bu semtin dışına taşmak zorunda kalmışlardır. Bu olay, şehirde yaşayan beyazlar tarafından iyi karşılanmamıştır.

Aslında, Birleşik Amerikanın Batı kıyılarında hayat, bir zenci için Güneydeki, hattâ Kuzey-doğudaki hayattan çok daha kolaydır.

Amerikada zenciler nümayiş yapıyorlar

Renk kavgası

Kamu hizmeti gören yerlerde renk aynını yapılmamakta, işçi ücretten hayat seviyesine uygun bir biçimde, yüksek tutulmaktadır. Hattâ, eğer malî durumu elveriyorsa, Batıdaki bir zenci, tıpkı beyazlar gibi, istediği yerde yiyip içer, eğlenebilir, çocuğunu dilediği okula gönderebilir. Fakat ne var ki, Birleşik Amerikanın her yönünde olduğu gibi Batıda da zenci çoğunluğun ekonomik durumu içler acısıdır. Çoğu kere iyi bir öğretim ve eğitim görememiş olan zenci, toplum içindeki en az gelir getiren iste yetinmekte veya issizlikten kıvranmaktadır. Zaten bu yüzdendir ki nasıl New York'ta bir Harlem varsa, Los Angeles'de de bir Watts vardır.

Sözde kalan kanunlar

Los Angeles olaylarının Başkan Johnson'ın zencilerin oy hakkını sözden davranışa çıkaracak nitelikte bir kanunu Kongreden geçirmesinden hemen sonra patlak vermesi, özellikle dikkati çekmektedir. Yıllar yılıdır çeşitli nedenlerle oy hakkını kullanamayan zencilerin, bu kanunun çıkmasından memnunluk duyması, toplum içinde daha rahat ve uysal bir tavır takınması beklenirdi. Fakat işler tam tersine çıkmış, gürültü birdenbire göklere yükselmiştir.

Bu olay da bir kere daha göstermiştir ki, bugün amerikan toplumunun siyah-beyaz- bağıntıları bakımından rahata ve huzura kavuşması için gerekli olan, çoğu zaman gene kâğıt üzerinde kalacak yeni kanunlar çıkarmak değildir. Bugün Birleşik Amerikada sağlanması gerekli ilk amaç, siyahları içinde bulundukları dayanılması güç toplumsal ve ekonomik durumdan kurtarmaktır. Bugün amerikan zencisini beyazlar gözünde ikinci sınıf vatandaş durumuna düşüren, içinde bulundukları ekonomik ve toplumsal geriliktir. Güneydeki fanatik zenci düşmanları dışında, bugün amerikan halkı arasında, bir adama, derisinin rengi yüzünden kendilerininkine benzer bir hayatı çok görecek insanların sayısı sanıldığından da azdır ama, yetişme, görgü ve kazanç bakımından geri kalmış olanlara tahammül edemeyelerin sayısı hiç de küçümsenemez.

Amerikan zencisini içinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal gerilikten kim kurtaracaktır? İşte bütün mesele buradadır. Gündengüne

Lyndon Johnson
Bir çuval inciri berbat etti

daha geniş yetkilerle donatılmakla beraber, Birleşik" Amerikada federal devletin sosyal hayata müdahalesi çok sınırlıdır. En iyi niyetli. Başkanlar tarafından alınan en masum sosyal yardım kararları bile, çeşitli menfaat grupları tarafından büyük gürültülerle karşılanmakta dır. Zencilere yapılması düşünülen yardımların da başında aynı şey gelmektedir. Üstelik, kongredeki komisyonların başkanlıklarını ellerin de tutan güneyli politikacılar, zencilerin durumuna ufak bir iyilik getirecek bütün kanunları kıyasıya baltalamaktadırlar.'

Eyâlet meclislerindeki durum da Kongredekinden daha iç açıcı değildir. Bu meclislerde, şimdiye, ka dar, eyâlet halkı nüfus esası üzerinden değil, toprak esası üzerinden temsil ediliyordu. Başka bir deyişle, çoğunlukla zencilerin yaşadığı kalabalık şehirler ,çoğu kere, zengin beyazların yaşadığı seyrek nüfuslu şehir dışı topluluklardan daha az temsilci çıkarmaktaydılar. Yüksek Mahkeme, bundan bir süre önce aldığı bir kararla, bundan sonra her topluluğun eyâlet meclislerinde nüfuslarına göre temsil edilmesini istemiştir. Her eyâlet bu karara uyduğu gün zenciler meclislerde daha iyi biçimde temsil edileceklerdir. Fakat özellikle Güneyde bu karara karşı şiddetli tepkiler belirmiş, uygulamaya hâlâ geçilememiştir.

Zenciler birbirine benzemez

Birleşik Amerikanın güney bölgesi genellikle tarıma dayanan ekonomik bünyesiyle fazla zengin bir bölge değildir. Büyük toprak sahiplerinin ve yeni beliren bir sanayi burjuvazisinin dışında, burada beyazla siyah arasında büyük ekonomik ayrılıklar yoktur. Güneydeki zenci, herşeyden çok, en ilkel medeni haklarını sağlama dâvası peşindedir. Oysa Kuzey ve Batıda yaşayan ve medeni hakları konusunda o kadar güçlük çekmeyen zenciler, çevrelerindeki refah ve zenginliği görüp, bundan pay istemek peşindedirler. Bunun için de daha atak ve mütecavizdirler.

Los Angeles gibi zenginlik içinde yüzen bir şehirde, siyah derililere ayrılan Watts bölgesi içler acısı bir bölgedir. İşin daha acısı, zenginlik içinde yüzenler bu durumu düzeltmek için en ufak bir gayret bile göstermemektedirler. Kendi çileleriyle başbaşa bırakılan zenciler de beyazlara karşı hergün biraz, daha kuvvetlenen bir kin duymaya başlamakta.' ellerine fırsat geçince de, geçen hafta yaptıkları gibi yakmaya yıkmaya ve adını Öldürmeye koyulmaktadırlar.

Amerikan toplumu içinde yaşayanlar, bu toplumun zenginliklerinin beyazlar kadar • siyahlara da açılması gerektiğini anlamak zorundadırlar. Kanunların zorla getirmek istediği eşitlikler kâğıt üzerinde kaldıkça, zenciler ekonomik güç olarak beyazların gerisinde tutuldukça, yüzyılların getirdiği geriliklerden ve kapalı çevrelerinden kurtarılamadıkları için hep ikinci sınıf işlerle, gelirlerle ve kötü bir hayatla yetinmek zorunda bırakıldıkça, Los Angeles olayları önümüzdeki yıllarda daha başka yerlerde ve daha şiddetli biçimlerde yeniden ortaya çıkacak ve bütün amerikan düzeni tehlikeye düşecektir. Zaten, zenciler arasında şiddet taraftarı liderlerin hergün biraz daha kuvvetlenmesi ayrılık kampanyalarının şiddetlenmesi hep bu gerçeğin anlaşılmaması yüzündendir.

Los Angeles olayları, artık bıçağın kemiğe dayandığım gösteren ilk tehlike çanıdır.

Kooperatifçilik

Önemli bir iş kolu

Köy **İ**şleri Bakanlığının Ziya Gökalp caddesinde açmış olduğu "Orman köyleri el işleri sergisi", birkaç aydanberi Kastamonu Merkez İlçesine bağlı Hüseyinli, İsmailli, Hatipli, Burhanlı, Ahlatlı ve Köseoğlu köylerinin el işlerini satışa çıkarmış bulunmaktadır. Bu köylerin bir kooperatif kurarak meydana getirdikleri tahta işleri, ceviz üzerine limon ağacı ile yaptıkları biblo - aplikler, heykelcikler, söğüt çubuğundan meydana getirilmiş örme işleri gerçekten ilginçtir ve biraz çaba ile, kooperatifçilik sayesinde, el iş terinin nasıl gelişebileceğini göstermek bedir.

Köylülerin yaptıkları dekoratif ağaç el işleri arasında üç tanesi 15 liraya satılan turnalar, tanesi 7 liraya satılan yunus balıkları, 15 liraya satılan re üç bira şişesini taşıyabilen örme şişe sepeti, abajurlar, çıtadan yapılmış meyva sepeti özellikle söze çarpmaktadır

Orman köylerinde çeşitli mahrumiyetler içinde bulunan köylülerin boş zamanlarını değerlendirmek ve bir yan gelir sağlamalarına önayak olmak için 13 kişi tarafından kurulan kooperatif kısa zamanda 37 üye kaydetmiş, sermayesini büyültmüş, 7 bin liralık satış yapmış ve bundan başka 14 bin liralık mal toplamış, satışa sunmak üzere depo etmiştir. Kooperatifin gündengüne gelişmesi ve Avrupa da olduğu gibi turistik ve hediyelik eşya kolunda, büyük bir hamle yapması mümkündür. Bunun için kadın derneklerinin özel bir ilgisine ihtiyaç vardır. Daima değişen, modaya uygun, satış kabiliyeti fazla eşyaların model olarak verilmesi ve bunların satış pazarlarında tanıtılması bu demeklerin kolaylıkla başarabilecekleri bir iştir.

Başka **neler** yapılabilir

Kooperatif yalnızca dekoratif eşyalarla da yetinmemeli, gine Avrupada olduğu gibi, küçük ev eşyaları, ev hayatını kolaylaştıran ve güzelleştiren parça eşyalar yaparak satışa çıkartmalıdır. Bunlar, bir ihtiyaca cevap vereceği için, hiç şüphe yok ki, dekoratif eşyadan çok daha fazla gelir sağlıyacaktır. Aynı zamanda etajer görevi gören şık, küçük telefon ma saları, kat kat açılan tahtadan mücevher veya dikiş kutuları, yatak odaları için erkek elbiselerini taşıyacak ayaklı askılar, amerikan bitekslerinden halkımızın bir ara ateş pahasına satın aldığı rüstik yemek masası ve sandalyeleri, yatak ucuna koymak için hafif komodin ve şifonyerler vesaire yapılabilir. Dekorasyon dergilerinde, Avrupada vitrinlerde seyrettiğimiz bu çok şık, sıcak ve sevimli tahtadan yapılmış parça eşyalar, iş gören ufak, hediyelik eşyalar çoğunlukla orman köylerinin kıyıların da kurulan mobilya atölyelerinden ve fabrikalardan gelmektedir. Devletle elele vererek, koopratifçilikle bunu memleketimizde yapmak mümkündü!.

Kooperatif üyeleri çalışırken
Birlikten kuvvet doğar

Ağaçsız Köy

Eskişehir ile Bozöyük arasında bir örnek köyün önünden geçiyorduk. Köy, ilk bakışta, asker gibi yan yana dizilmiş evleriyle hiç de çekici değildi. Halbuki bunlar kuş kafesi gibi şirin, temiz, küçük evlerdi ve hepsinin arkasında muntazam şekilde ayrılmış bahçeleri vardı. Ne var ki bu bahçeler ve köy tamamiyle ağaçsızdı. İlâç için tek bir dal, bir parça yeşillik bulmak mümkün değildi. Köye sevimsiz, itici halini veren de işte tabii bu kuruluk, bu çıplaklıktı. Birçok köylerimizin başlıca vasfı oton bu ağaçsızlık örnek köyde daha da göze batıyor, orman dâvamızda eğitimin önemini bir kere daha meydana çıkarıyordu.

Plânlama uzmanları, politikacılar, düşünürler hiç durmadan tekrar edip dururlar: Türkiyenin büyük davalarından biri orman davasıdır! Komşularımızla kıyasladığımız zaman ormanca en fakir ülke Türkiyedir. ' Bunun başlıca Sebebi, ormanlarımızın tahrip edilmesi ve yerine yetiştirilmemesidir. Bugün yurdumuzun ancak yüzde 13'ü ormanla kaplıdır. Halbuki bunun yüzde 25 olması gerekirdi. 10 milyon küsur insan, yâni nüfusumuzun yüzde 38'i orman içinde, orman kenarında yaşamakta ve geçimini, bütün yasaklara rağmen, ormanı kesip tarla yaparak, ağacı kesip odun veya kereste haline getirerek sağlamaktadır. Bu kısanların başka geçim imkânı olmadığı için kanun korkusu ve hapis tehdidi "yaşama dürtüsü" nü yenememekte, var olmak veya yok olmak şıkkından birini seçme durumunda kalan bu insanlar, çok kolaylıkla suç işlemektedirler. Orman kemiricisi keçilere gelince, bir solukta bunlardan kurtulmak da tabii ki mümkün değildir. Çünkü memleketimizde bir de beslenme dâvasi vardır. Birçok bölgelerde halkın başlıca besinini keçi teşkil eder. Keçi, onun başlıca protein kaynağıdır. Bu yüzden, yerine başkasını koy madan keçinin yok edilmesi mümkün değildir.

Ormanlarını korunması, yenlilerinin yetiştirilmesi, işletilmesi için Kalkınma Plânının tuttuğu ışık altında birçok uzun ve kısa vadeli tedbirlerin alındığı ve alınacağı muhakkaktır. Burada, bu ekonomik ve sosyal tedbirlerin yanında çok Önemli bir yer alan eğitim tedbirlerinden söz etmek istiyorum. Bizim bugüne kadar güttüğümüz eğitim tedbiri daha çok "yapma", "etme" demeye dayanan bir tedbirdir. Ne zaman yurt içinde bir geziye çıksam, ormancılığı teşvik için yazdan afişleri dikkatle okurum. Bunların çoğu, ağaç kesmenin kötülüğünü belirten güzel sözlerdir. Ancak, okuyanı etkileyecek kadar güzel olduğu muhakkak olan bu dövizlerin dâvaya yeterli olamadığı da meydandadır. Çünkü bu eğitim daha çok kuru sözde kalmaktadır. Bu sebepte, "yapma, "etme" yerine, "yap", "kesme" yerine "yetiştir" politikasını gütmek lâzımdır. Tabii bu, afişle olacak şey değildir. Köy okulundan başlamak üzere bütün okullarda ağaç sevgisini aşılayacak özel bir programa ihtiyaç vardır. Çocuk ağacı sevmesini güzel cümlelerle değil, onu yetiştirerek öğrenmeli, köyünü, bahçesini eliyle yetiştireceği ağaçlarla süslemeli, ağacın faydasını bizzat yaşadığı hayatta öğrenmelidir. Bir örnek köyde hiç ağaç, bulunmaması affedilecek şey değildir. İnsanların yasaklara karşı zaafları nasıl bir gerçekse, yetiştirmeye, eser vermeye karşı meyilleri de aynı şekil de bir gerçektir. Bahçesinde ağaç yetiştiren çocuk, yarın ormanını başka türlü sevecektir. Türkiyedeki bütün okulların bahçeleri öğrencileri tarafından yeşillendirilmeli, ağaç dikme kampanyası, ağaca dokunma kampanyasının yerini almalıdır.

Jale CANDAN

(AKİS: 486)

DeKorasyon

Türk tipi oda

Dekorasyon sanatının ortaya attığı son yenilik, birçok memlekete has özellikleri, malzeme ve fikirleri birbirine katarak yepyeni, havalı ve değişik bir karma dekorasyon tarzı meydana getirmektir. Böylece, birbirinden çok farklı, kitaplarda tarifi güç, fakat yetişen sanatçının kendi kendine bulduğu tipik dekorasyon şekilleri meydana gelmektedir. Son yıllarda, özellikle Avrupada bu moda çok yayılmış ve milletlerarası bir dekorasyon meydana gelmiştir.

Zevklerin bu şekilde karışımı ekonomik faktörlerle, açık pazarlarla, kısalan mesafelerle de yakından irtibatlıdır. Japonyayı gezmeğe giden bir danimarkalı, evine Japonyadan birşeyler getirmek istemektedir. Ama sevdiği, alıştığı danimarka stilinden elbette ki vazgeçecek değildir. Yapacağı şey. bunları birleştirmektir. Aynı şekilde bir türk halısı, bir iran gümüşü, bir cin paravanası en modern yeni eşyalar içinde yerini bulabilmekte veya yeni tarz bir eve, yeni malzemelere ilham kaynağı olmaktadır.

İşte, aynı yoldan giderek, türk tipi modern bir oda yaratmak mümkündür. Meselâ, eski zamanın yüksekçe bir sediri, kauçuk yatak kullanılarak, fakat aynı ölçüler muhafaza edilerek, bir duvar boyunca şık bir kanape olabilmektedir.Önündeki uzun, modern masaya da mavi çinilerle bir türk havası vermek mümkündür. Güzel bir türk dokuması en modern danimarka tipi koltuklar üzerinde gayet hoş durur. Odanın bir kısmım modem, düz bir halı, bir kısmını ise hasırla veya kilimle kaplamak mümkündür. Eski zamanın sinileri, bakır tepsileri güzel ve şık kahve masaları olabilmekte, ayaklar üstüne oturtularak bu şekilde rahatça kullanılabilmektedir.

Genel olarak, modern bir eve değişik bir yüz verebilmek için bir millete has özellikleri seçip birkaç yerde bu özellikleri, malzeme, eşya veya parça olarak kullanmak, birkaç kere aynı yerde tekrarlamak lâzımdır.

Tüli'den haberler

Hangisi gerçek aday?

AP'nin adayları arasına son dakikada emekli General İzzettin Aksalur da katıldı. İzzettin Aksalur ordudan ayrıldıktan sonra Dışişlerinin asker elçilerinden biri olmuştu, oradan da emekli oldu, fakat emekliliği kabul etmiyor. Aksalur vaktiyle, Cumhurbaşkanının kontenjanından Senatoya girmek için hayli gayret sarfetmişti. Bu gayretler netice vermediği için, bu defa şansını AP'de denemeye karar vermiş olacak. Bu kararda Mehveş Aksalımın rolü olduğu söyleniyor. Herhalde doğrudur. Çünkü Mehveş Aksalurun, kocasının bütün işlerinde rolü vardır. Bir zamanlar Iranda elçilik yaparlarken, Tahran sarayının bir sözcüsü, Bayan Aksalur için, "Hem sefir, hem sefire" demiş. Bu söze göre, AP'nin gerçek adayı hangisi acaba?

AP'nin adaylarından biri de emekli Amiral Ferit Denizmen. Seçime galiba İzmirden, üstelik merkez kontenjanından girecekmiş. Ferit Denizmeni tanıyanlar biraz hayret ediyorlar. Çünkü sayın Amiral, 27 Mayıs ihtilâlinden sonra orduda yapılan operasyonda çalışanlardan biridir. Onun AP'den aday olmasını tabiata aykırı buluyorlar. Ama belki de tam tersi. Bu, AP'nin, orduya hoş görünmek için başvurduğu bir yol olamaz mı?

Hiltonda bir düğün

Geçirdiğimiz hafta İstanbul sosyetesinin genç, orta yaşlı ve yaşlı, bütün kuşakları Hiltonun Roof'unda buluştular. Vâlâ Erenyol ile Ali Pasiner evlendiler. Bu, Ali Pasinerin ikinci evliliği. İlk esi Figen Mireldi. İsviçrede çok başarılı geçmeyen üniversite yılları sona ermeden ayrıldılar. Hiltonun Roof'unda toplananlardan bir grup, kokteyl devam ettiği sürece bu hikâyeyi konuştu, Ali Pasinerin Erenyol ailesine nasıl bir damat olacağını tartıştı. Eh, bunu zaman gösterecek. Elin de sigarayla dolaşan genç gelin, şimdilik hayatından memnun görünüyor.

Ekilen biçilir

CKMP de başkanlığı Türkeşe kaptırdiktan sonra yönetim kurulundan da istifa eden Ahmet Tahtakılıç İstanbulda Kızıltoprakta tatil yapıyor. Eşi Meziyet Kılıç ile denize giriyor, kayınbiraderi Fikret Kırcan ve güzel eşi Nur Kırcan ile klüplere gidiyor, dostlarıyla buluşuyor. CKMP'nin Uşak milletvekili, uğradığı mağlûbiyetin acısını hâlâ unutamamış görünüyor. Seçimlere Uşaktan katılmayacakmış. Çünkü son kongrede uşaklılar kendisine oy vermedikleri için içerlemiş.

Metin And
Bekarlığa senfoni

Fakat uşaklılar da ne yapsın, Tahtakılıçı milletvekili olarak bir defa,bile seçim bölgesinde görmemişler ki!..

Mehtap karaborsada

İstanbul sosyetesinde mehtap karaborsada, kapanın elinde kalıyor. Mehtabı seyretmek için sosyete her gece başka bir partiye taşmıyor. Birbirlerini seyretmekten mehtaba vakit ayıramıyorlar ama, Ay, gümüş gözlerini kırpıştırarak çok İlginç sahneler seyrediyor bu partilerde.

Adadaki partileri Boğazdaki partiler takibetti. Kudsî Begdeşin Bebekte. ‚Ayşe Sultan korusundaki yeni evi de geçirdiğimiz hafta içinde mehtaba karşı açıldı. Kudsi Begdeş. Günseli Başardan ayrıldıktan sonra bir daha evlenmedi, galiba evliliğe tövbe etmiş. Fakat sosyetenin dullar kadrosu onu bu tövbesinden vazgeçirmeye çalışıyor. Hele bu yeni ve güzel evi gördükten sonra, çokları kendini bu evin sahibeliğine yakıştırıyor. Bakalım kime kısmet olacak. Evin açılış partisinin çok parlak olduğu söylenemez. Herşey Hiltondan gelmişti. Üç kişilik bir orkestra bile unutulmamıştı. Şıklık, güzellik de tamamdı. Ama Kudsi Begdeş çok keyifli değildi. Galiba, evdeki kadın eksikliğini hissettirmemek için çok yorulmuştu.

Anlaşanlar birleşirler

Eleştirmeci Metin And ile balerin Yüksel Çapanoğlu Londrada evlendiler. Bu, Ankaradaki dostlarını şaşırtmayan bir haber oldu. Zira Metin And ile Yüksel Çapanoğlunun arkadaşlığı hayli eskidir. Metin And baleyle *çok* ilgilidir. Yüksek Çapanoğluna çalışmalarında büyük bir destek oldu. Genç balerin, birkaç yıldır tatil aylarını bile. boş geçirmiyor, Kıraliyet Bale Okulunda balenin en güç kollarından biri olan notaristliğe çalışıyor. Nikâh töreni bu çalışmalar arasında yapıldı. Yeni evliler birkaç güne kadar Ankaraya dönüp, Çankayada yen tuttukları eve yerleşecekler.

Yaz tatilini Marmarada Avşa adasında geçiren güzel balerin Meriç Sumen de artık Ankaraya döndü. Güneşten yanmış, esmer bir balerin olmuş. Yakında o da mutlu olaylara hazırlanıyor. Devlet Operasının Bal* bölümü, önümüzdeki günlerde Meriç Sümenin nişanını kutlayacak.

Turizm mi, teftiş mi?

Sosyete edebiyatında adı çok geçen kadınlardan biri de Itır Yahyadır. Kendisi şimdi İsviçrede oturuyor, İstanbulla Cenevre arasında mekik dokuyor. Ölen kocası Mısırlı Yahya Paşadan bilmem kaç milyon sterlinlik bir mirasa konduğu söyleniyor, aynı derecede zengin bir işadamımızla da

evlenmesi bekleniyor. Bu arada, eski hikayeleri de durmadan tekrarlanıyor. Büyükadada otururken Cevdet Dülge ile nasıl evlendi, Kahirede Kral Faruk ile nasıl karşılaştı, Cevdet Dülgeden nasıl ayrıldı, Yahya Paşa ile nasıl evlendi, Mısırdaki ihtilâlden sonra Cenevreye nasıl yerleşti, >bu hikâyeleri artık bilmeyen yok!

Itır Yahya bu gelişinde Bebekte kalıyor, Orhan Dümerin ailesi ve iş ortaklarıyla beraber dolaşıyor. Geçen ferde de Dümeksçilerle beraber Akçaya gitmiş. Akçay, Edremit yakınında turistik bir köşedir. Fakat Itır Yahyanın Akçay gezisini turistik mi, teftiş maksadıyla mı yaptığı henüz belli değil. Akçayın yakınında Eğmir maden işletmeleri var, Dümeks şirketi oradan demir cevheri çıkarıyor. Itır Yahya böyle işlerle çok ilgilendiği için, oraya gitmişken maden işletmesini de gezmek istemesi tabiî çok olağandır!

Tabancası belinde

"Romadan Pakistan Basın Ataşeliğine atanan Orhan Koloğlu, geçirdiğimiz hafta Ankaraya geldi, bir tabanca ruhsatı aldı ve otomobiliyle yola koyuldu. Ankara - Karaçi yolculuğunu tek başına yapacak. Serde gazetecilik var. Başkalarına tehlikeli görünen bir yolculuk, Koloğluna gayet cazip geliyor. Hayber geçidini, Afganistan!, Pakistanın. kuzey taraflarını göreceği için hayatından çok memnun. Yolculuğu onbeş gün kadar sürecek. Karaçiye vardıktan sonra yollayacağı haberleri bütün dostları merak ediyor.

Coca-Cola'cı General

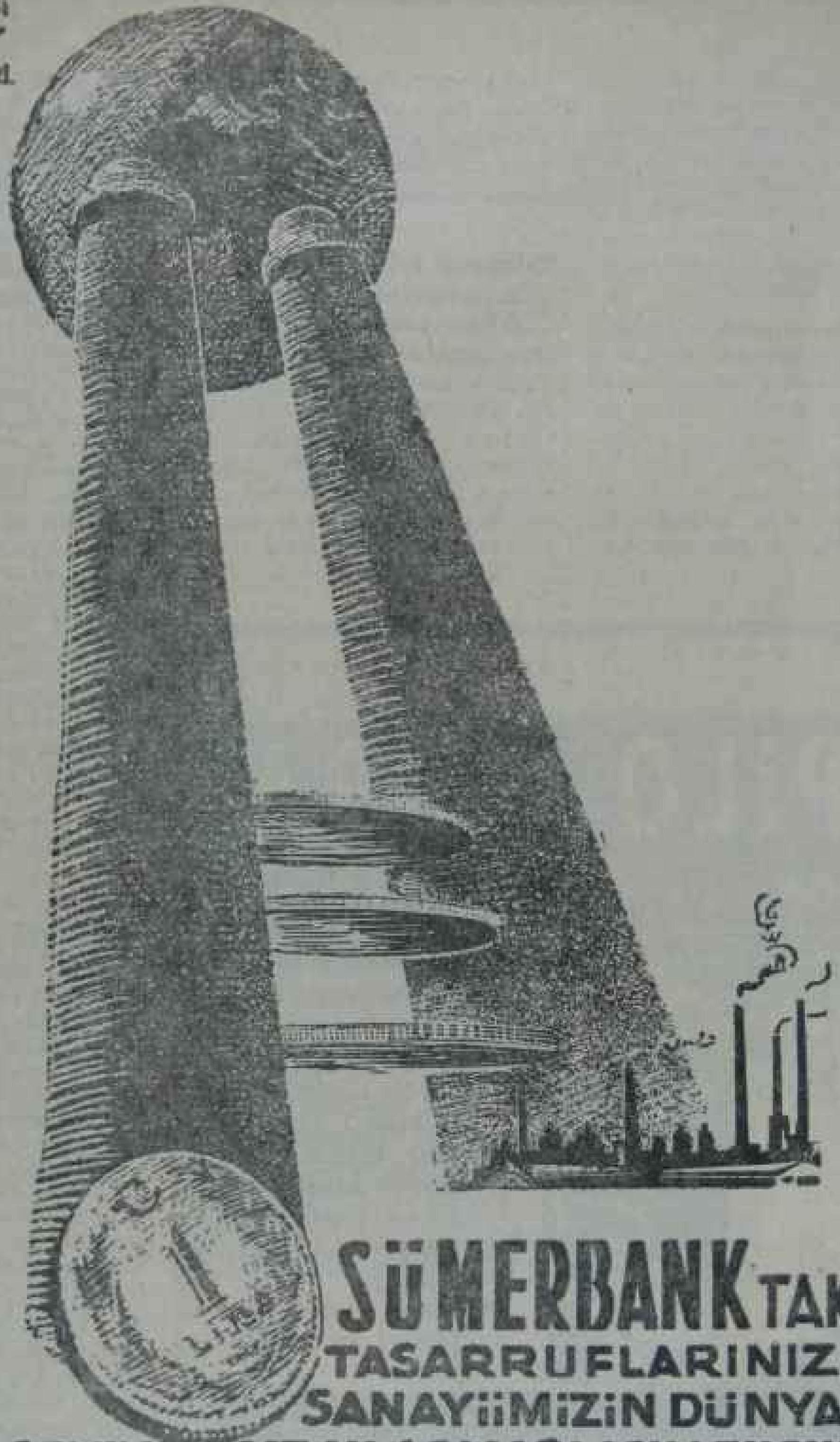
Eski Bakanlardan Emin Kalafat ile Kemal Aygün geçen gün Florya i Deniz Klübüne geldiler, denize karşı bir masada oturdular, uzaktan görünen Florya Köşküne bakarak uzun uzun konuştular. Eski politikacılar, Sefa Kılıçlıoğlunun misafiriydiler. Klübün öteki masalarında oturanlar da tabiî onları seyrettiler. Emin Kalafat çok neşeli, Kemal Aygün ise biraz dalgın görünüyordu.

Florya Deniz Klübünün gediklilerinden biri de eski Mîllî Emniyet başkanlarından emekli General Behçet Türkmen. Sayın General şimdi türk-amerikan işbirliğini gerçekleştirmeye çalışıyor: Coca-Cola imalâtıyla uğraşıyor! Klüpde rastladığı herkesi Coca-Cola fabrikasını gezmeye çağırıyor: Masasında da Coca-Cola'dan başka hiç bir içki yer almıyor. Behçet Türkmen seçimlere de katılacakmış. Süleyman Demirel, AP'den -ve tabiî merkez kontenjanından- bir mavi boncuk da ona vermiş!

Battaniyelî tiyatroseverler

Devlet Tiyatrosunun yakışıklı aktörü Kerim Afşar, İstanbulda Hisar Tiyatrosunda "Hamlet"i oynamağa başladı. Hisar Tiyatrosu Boğaz rüzgarlarına karşı, geceleri çok serin oluyor, seyirciler oyunları birer battaniye kiralayarak seyrediyorlar. "Hamlet" i seyretmek için Ankaradan Bozkurt Kuruç, Yıldırım Önal ve Tarık Levendoğlu da İstanbula gittiler. Hemen de geri döndüler. Tarık Levendoğlu yeni bir tiyatro kurmağa çalıştığı için tatile vakit ayıramıyor.

Açıkhava Tiyatrosundaki "Şen Dul" operetine gelince... "Şen Dul" temsilleri bu haftanın başında sona erdi. Aydın ve Azra Gün de tatile başladılar. Bu operette biraz fazlaca tulüata kaçılması bazı seyircilerin hoşuna gitmemiş ama, oyuncular alkışlardan cesaret almış olacaklar. Reşit Gürzap ve Nüvit Özdoğru politik espriler yaptıkça çok alkışlandılar ve Şehir Tiyatrosu kadrosunda olduklarını biraz unuttular. Herhalde açık havadan cesaret almış olacaklar. Aydın Gün buna nasıl izin verdi acaba?

(Basın A: 9253 — 477)

Fazla güneşte durmaktan ileri gelen baş ağrılarına karşı

GRİPİN

F A Y D A L I D I R

GENE DEV ÇEKİLİŞ

GENE 7 MİLYON

60 Apartman Dairesi - **5** adet **100.000** lira - **10** adet **50.000** lira - **50** adet **10.000** lira - **100** adet **5.000** lira - **500** adet **1.000** lira - ayrıca **15 000** adet **100** lira.

TÜRKİYE

BANKASI